

The background of the entire page is a dramatic landscape. In the foreground, a person stands in silhouette on a grassy field, looking towards a distant, hazy horizon. The middle ground is filled with dark, silhouetted trees. The sky is filled with large, white clouds, and a bright, golden light from the sun, partially obscured by clouds, creates a strong lens flare and illuminates the scene from the upper right. Several small birds are seen flying in the sky above the title.

VJEROVANJE

SLJEDBENIKA SUNNETA

IMAM EBU BEKR AHMED B IBRAHIM EL 'ISMÄ'ILI
PRESELIO NA AHIRET 371. H. GOD.

Naslov knjige:

Vjerovanje sljedbenika sunneta

Autor:

Ebu Bekr el-'Ismā'ili, rhm.

Izdavač:

U.G. „Kutubhana“

Prijevod i bilješke:

Amir I. Smajić

Dizajn korice:

Dino Vejzović

Urednik:

Safer Grbić

Izdanje:

Prvo, 1439./2018.

Šerijatska recenzija:

Hajrudin Ahmetović

Tiraž:

200 primjeraka

CIP – Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-28

Abu BAKR, Ahmad

Vjerovanje sljedbenika sunneta / Ebu Bekr Ahmed b. Ibrahim el-'Ismā'ili ; s arapskog preveo, bilješkama popratio i predgovor napisao Amir I. Smajić. - Sarajevo : Udruženje za afirmaciju pozitivnih vrijednosti "Kutubhana", 2018. - 82 str. ; 18 cm

Pojedini dijelovi teksta na arap. i bos. jeziku. - Bilješka o autoru: str. 136. – Bibliografija: str. 72-79; bibliografske i druge bilješke uz tekst.

ISBN 978-9926-8192-1-7

I. Abu Bakr, Ahmad Abu Bakr, Ahmad

COBISS.BH-ID 24863494

Vjerovanje sljedbenika sunneta

Imam Ebu Bekr Ahmed b. Ibrahim el-'Isma'ili, rhm.

- preselio na ahiret 371. h. god. -

S arapskog preveo, bilješkama popratio i predgovor napisao:

Amir I. Smajić

Sarajevo, 1439 h. god. / 2018 god.

PREDGOVOR

Zahvala pripada Allahu, dželle šanuh, Gospodaru svih svjetova, a potpuni Allahov salavat i selam našem poslaniku Muhammedu, njegovoj časnoj porodici i svim plemenitim ashabima.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio nas je na mnoštvo razilaženja i podjela koje će zadesiti ovaj ummet nakon njegove, alejhis-selam, smrti. Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je on, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Židovi su podijelili se na sedamdeset i jednu ili sedamdeset i dvije frakcije, kršćani su podijelili se na sedamdeset i jednu ili sedamdeset i dvije frakcije, a moj ummet će se podijeliti na sedamdeset i tri frakcije.”*¹ U hadisu Mu'avije b. Ebi Sufjana, radijallahu anhumu, navodi se da je, alejhis-selam, rekao: *“Sedamdeset i dvije će ući u Vatru, a samo jedna u Džennet – a to je džema'at!”*² Dakle,

¹ Ahmed, br. 8396; Ebu Davud, br. 4596; Tirmizi, br. 2640; Ibn Madže, br. 3991 i dr. Hadis je sahih (vjerodostojan) kao što tvrde Tirmizi, Ibn Hibban, Hakim, Ibn Tejmije i dr.

² Ebu Davud, br. 4597. Hadis je sahih (vjerodostojan) kao što ističe šejhul-islam Ibn Tejmije, rhm, u djelu *Medžmu'ul-fetava*, 3/345. Gotovo identično predaju zabilježio je Ibn Madže u *Sunenu*, br. 3992, od Aufa b. Malika, radijallahu anhu, a hafiz Ibn Kesir, rhm, kaže: “Njen lanac prenosilaca nije loš.” (*En-Nihaje*, 1/15). Neki od učenjaka, poput Ibn Hazma, Ibnul-Vezira i

spasit će se samo *džema'at*, a to su svi oni koji budu na Pravom putu, pa makar ih bilo malo ili, pak, bili pojedinci. Potvrdu toga nalazimo u drugom rivajetu u kojem, alejhis-selam, kaže: “*To je svako onaj ko bude na onom na čemu smo ja i moji ashabi!*”³ U tom smislu plemeniti ashab Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, ističe: “Većina ljudi napustili su džema'at! Džema'at je ono što se podudara s istinom, pa makar ti bio sam!”⁴ Irbad b. Sarije, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Onaj ko*

Ševkanija, prigovorili su ovom dodatku, ali je njihov prigovor odbačen jer nije zasnovan na validnim argumentima. Ispravno je ono što je zastupala većina islamskih učenjaka i hadiskih stručnjaka da je ovaj dodatak ispravan, prihvaćen i vjerodostojan, a među njima su: Hakim, Ibn Tejmije, Ibn Kesir, Iraki, Šatibi, Ibn Hadžer, San'ani i dr. (Vidjeti: Albani, *Es-Silsiletus-sabiha*, 1/405).

³ Tirmizi, br. 2641, od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhumu. U lancu prenosilaca nalazi se ravija Abdur-Rahman b. Zijad el-Ifriki, koji je po mnogim učenjacima bio slabog pamćenja, ali šejh Albani, rhm, smatra da je predaja hasen (dobra) radi drugih predaja koje je podupiru i pojačavaju. Vidjeti: *Sabihul-džami'a*, 2/943-944. Predaju su, također, prihvatili mnogi učenjaci poput: Berbeharija u djelu *Šerbus-sunne*, str. 91; Lalekaija u djelu *Šerbu usuli 'iatikad*, 1/111; Begavija u djelu *Šerbus-sunne*, 1/213; Ibn Tejmije u djelu *Medžmu'ul-fetava*, 24/171; Ibnul-Kajjima u djelu *Muhtesar Es-Sava'ikil-mursele*, str. 588; Šatibija u djelu *El-'Iatisam*, 2/759; Sehsevanija u djelu *Sijanetul-insan*, str. 316; Ibn Baza u djelu *Medžmu'u fetava*, 1/24; Ibn Usejmina u djelu *Šerbul-akidetil-rasitijje*, 1/50; i drugih, a Allah najbolje zna.

⁴ Ebu Šāme, *El-Bāisu 'alā inkāril-bide'i vel-havādis*, str. 22.

među vama poživi, vidjet će mnoga razilaženja, pa vam zato oporučujem slijedenje moga sunneta i sunneta mojih pravednih halifa. Čvrsto se uzmite za to i stisnite svojim kutnjacima! Ujedno vas upozoravam na novine u vjeri jer svaka novina u vjeri je novotarija (bid'at), a svaka novotarija je zabluda.”⁵

Iz spomenutog vidimo da je slijedenje sunneta, onako kako su to radile prve generacije ovog ummeta, jedini garant uspjeha i lađa spasa u vremenu smutnji i podjela. Onaj ko se u tu lađu ukrca, bit će od spašenih, a onaj ko odbije, neka ne krivi nikog drugog osim samog sebe. Ibn Šihab ez-Zuhri, rhm, prenosi: “Naši učenjaci imali su običaj govoriti: ‘Čvrsto pridržavanje za sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je spas.’”⁶ Imam Malik b. Enes, rhm, kaže: “Sunnet je poput Nuhove lađe: onaj ko se u nju ukrca – spašen je, a onaj ko izostane – bit će potopljen!”⁷ Imam Ebu Bekr el-Ādžurri, rhm, je rekao: “Pokazatelj da Allah, dželle šanuh, nekom želi dobro jeste da ga vidiš kako slijedi Allahovu knjigu, sunnet Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i uputu plemenitih ashaba, radijallahu anhum, i onih koji ih slijede u

⁵ Ahmed, 5/126-127; Ebu Davud, br. 4607; Tirmizi, br. 2676; Ibn Madže, br. 44 i dr. Hadis je sahih (vjerodostojan) kao što tvrde Tirmizi, Ebu Nu'ajm, Hakim, Ibn Abdil-Berr, Begavi, Ibn Tejmijje, Zehebi, Ibn Redžeb i dr. (Vidjeti: *Džami'ul-ulumi vel-bikem*, str. 486-487).

⁶ Darimi, *Es-Sunen*, 1/45.

⁷ Herevi, *Zemmul-kelem*, 5/81.

dobročinstvu, te da slijedi imame muslimana iz svakog mjesta i sve do zadnjeg učenjaka poput Evza'ije, Sufjana es-Sevrija, Malika b. Enesa, Šafije, Ahmeda b. Hanbela, Kasima b. Sellama i svih onih koji su bili na istom putu, a ujedno da se kloni svakog puta kojeg su pokudili ovi učenjaci.”⁸ Imam Ebu Amr el-Evza'i, rhm, kaže: “Strpi se na slijedenju sunneta i zaustavi se na istom mjestu gdje su stali ispravni prethodnici. Reci isto ono što su oni rekli i suzdrži se od onog čega su suzdržali se. Slijedi put ispravnih prethodnika jer ti je dovoljno ono što je njima bilo dovoljno.”⁹ Ebul-Ālije, rhm, je rekao: “Slijedite pravi put, a to je islam i nemojte skretati sa tog puta u desno ili lijevo. Držite se sunneta vašeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i upute na kojoj su bili njegovi ashabi.”¹⁰ Šejhul-islam Ibn Tejmijje, rhm, ističe: “Uputa je uvijek vezana za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove vrle ashabe, radijallahu anhum.”¹¹

Islamski učenjaci su još od vremena prvih generacija pisali djela o ispravnom vjerovanju. Neka djela su obimnija i opširnija, druga pak kraća i sažetija, a sve u cilju da se narodu pojasni i prenese ono vjerovanje

⁸ *Kitabus-Šeri'a*, 1/300.

⁹ Lalekai, *Šerhu usuli 'iatikad*, 1/104.

¹⁰ Ādžurri, *Kitabus-Šeri'a*, 1/300.

¹¹ *Minbadžus-sunne*, 2/261.

koje su muslimani s generacije na generaciju naslijedili od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih plemenitih ashaba, radijallahu te'ala anhum.

Izrazito je mnogo djela u kojima je pojašnjeno vjerovanje sljedbenika glavnog toga islama *ehlis-sunneta vel-džema'ata* i u tom smislu, jedno od bitnih i korisnih djela je kratka poslanica '*Iatikād ehlis-sunne / Vjerovanje sljedbenika sunneta*' hafiza Ebu Bekra el-'Ismā'iliya, Allah mu se smilovao.¹² Djelo *Vjerovanje sljedbenika sunneta*, iako je obimom sažeto, ipak u sebi nosi veoma bitna značenja i neophodna tumačenja u pogledu ispravnog i dosljednog razumijevanja islamskog vjerovanja.

Ako uzmemo u obzir da muslimani danas žive u vremenu velikih smutnji i obmana, veoma je bitno da im se dostavi autentično vjerovanje koje je ulema *ehlis-sunneta vel-džema'ata* ljubomorno čuvala kroz historiju islama. Primjer toga je ova poslanica koja je pred nama, a koja je napisana prije nešto više od 1000 godina. Dakle, ovo djelo izravno spaja kraj ovog ummeta s njegovim početkom i posljednje generacije s prvim, a o vrijednosti takvog štiva suviše je govoriti onima koje je Allah, dželle šanuh, nadario zdravim razumom i ispravnim rasuđivanjem.

Vjerovanje prvih generacija koje nam je zapisao i sačuvao imam el-'Ismā'ili, rhm, prenijeli su, spomenuli

¹² Vidjeti njegovu biografiju na str. 68-71.

i pohvalili mnogi islamski autoriteti u svojim djelima. Uzmimo samo za primjer Ibn Kudamu el-Makdisija,¹³ šejhul-islama Ibn Tejmijju,¹⁴ hafiza ez-Zehebija,¹⁵ Ibn Redžeba,¹⁶ hafiza Ibn Hadžera el-Askalanija¹⁷ i druge, a to dovoljno govori o bitnosti ove poslanice, ali i o njenoj autentičnosti.

Čini nas izrazito sretnim da prijevod ovog djela po prvi put ponudimo našoj čitalačkoj populaciji muslimana na Balkanu, u iskrenoj nadi da će u njemu naći radost oka i smiraj duše.¹⁸

Imajući u vidu da je poslanica pisana teškim stilom, prepoznatljivim za vremensku epohu u kojoj je živio autor, te da se dotiče malo složenije tematike s kojom se običan narod ne susreće tako često, neophodno je bilo njene pasuse, radi lakšeg razumijevanja, popratiti određenim bilješkama i pojašnjenjima, pa se

¹³ *Zemmut-te'vil*, str. 17.

¹⁴ *Der'u te'arudil-akli ven-nekl*, 1/246.

¹⁵ *El-Erbe'une fi sifati Rabbil-alemin*, str. 98.

¹⁶ *Džāmi'ul-'ulūmi vel-hikem*, str. 106.

¹⁷ *Fethul-Bari*, 1/115.

¹⁸ Prilikom prijevoda koristili smo dva štampana izdanja na arapskom jeziku: *prvo*, izdanje izdavačke kuće *Mekteba Daril-minbadž* iz Rijada, valorizacija: dr. Džemal Azzun, prvo izdanje, 1430 h. god.; i *drugo*, izdanje izdavačke kuće *Daru Ilaf* iz Kuvajta, unutar zbirke kraćih poslanica o vjerovanju *'Iatikad eimmetis-selef*, str. 357-414, valorizacija: dr. Muhammed b. Abdur-Rahman el-Humejjis, prvo izdanje, 1420 h. god.

iskreno nadamo da će cijenjeni čitatelji naći dovoljno razumijevanja i uvažiti spomenuto, te da im mnoštvo fusnota neće otežati čitanje.

Dragi brate i sestro, savršenstvo je dostojanstveno samo Uzvišenom Allahu, a manjkavost je urođena osobina običnog čovjeka, pa stoga, apelujemo svakom ko uoči manjkavosti, propuste ili greške, svejedno u ovom ili bilo kojem drugom radu, da nam na to bez dvojbe ukaže. Još davno je rečeno: “Vratiti se na istinu bolje je nego ustrajavati na pogrešnom!”¹⁹

Molim Allaha, dželle šanuh, da učini ovaj skromni trud iskrenim, samo radi Njegovog zadovoljstva i Plemenitog lica, te da njime okoristi muslimane, a naša posljednja dova je: **“... neka je zahvala Allahu, Gospodaru svih svjetova!”** (*Junus*, 10).

Amir I. Smajić

*Medina, 24. rebi'ul-abir, 1439. h. god
am.ibr.sm@gmail.com*

¹⁹ Savjet kojeg je pravedni halifa Omer b. el-Hattab uputio Ebu Musau el-Eš'ariju, radijallahu anhumu. Vidjeti: Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejanil-'ilmi ve fadlib*, 2/920.

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!

Znajte, Allah se smilovao i nama i vama, da je put sljedbenika hadisa, *ebli-sunneta vel-džemā'ata*, sljedeći:

1 – Priznavati Allaha, vjerovati u Njega i Njegove meleke, knjige i poslanike, alejhimus-selam.²⁰

2 – Dužni smo prihvatati sve ono što je objavljeno u Allahovoj Plemenitoj knjizi Kur'anu i u sve ono što je vjerodostojno preneseno od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovom sunnetu. Zabranjeno nam je to izbjegavati, niti postoji ikakav dozvoljen način da se nešto od toga odbaci ili odbije.

3 – Bilo im je naređeno²¹ da slijede Kur'an i Sunnet; obećano da je u njima uputa i posvjedočeno da njihov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazuje na Pravi put. Radi toga, upozoreni su smutnjom i bolnom patnjom ako mu se suprostave.²²

²⁰ Omer b. el-Hattab, radijallahu anhu, prenosi od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: *“Iman je da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, knjige, poslanike, Sudnji dan i da vjeruješ u Allahovu odredbu bila ona dobra ili loša po tebe.”* (Muslim, br. 1)

²¹ Tj. ashabima Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem.

²² Allah, dželle šanuh, u tom kontekstu kaže: **“Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju njegovu,**

4 – Oni vjeruju²³ da je propisano dozivati Allaha, dželle šanuh, i moliti Ga Njegovim lijepim imenima, kao što vjeruju da je Uzvišeni Allah opisan svojstvima kojima je sam Sebe opisao i kojima Ga je opisao Njegov plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Allahu, dželle šanuh, ništa nije nemoguće na Zemlji, niti na nebesima.

5 – Allaha, dželle šanuh, ne smijemo opisivati manjkavim osobinama i nije dozvoljeno pripisivati Mu mahane i bolesti. On, dželle šanuh, daleko je uzvišen iznad svega toga.²⁴

6 – Stvorio je Adema, alejhis-salatu ves-selam, Svojom rukom.²⁵ Njegove obje ruke široko su

da ih smutnja kakva ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe.” (*En-Nūr*, 63) Imam Ahmed b. Hanbel, rhm, ponavlja bi ovaj ajet i govorio: “Šta je fitna? To je šrik! Možda se u srcu onog koji postupa suprotno njegovom naređenju pojavi nešto od zablude i tako ode u propast.” (Ibn Betta, *El-Ibanetul-kubrā*, 1/260).

²³ Tj. sljedbenici *ehlis-sunneta vel-džema'ata*.

²⁴ Uzvišeni je rekao: “**Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi.**” (*Eṣ-Ṣūra*, 11); “**... i niko Mu ravan nije!**” (*El-Iblās*, 4); “**Znaš li da ima Njemu sličan iko!**” (*Merjem*, 65); “**Pa zar smo prilikom prvog stvaranja malaksali? Ne, ali oni u ponovno stvaranje sumnjaju.**” (*Kāf*, 15); “**... i nije Nas zadesio nikakav umor.**” (*Kāf*, 38).

²⁵ Allah, dželle šanuh, kaže: “**“O Iblisu!” – rekao je On – “Šta te navelo da se ne pokloniš onome koga sam stvorio sa Svoje dvije ruke?”**” (*Sād*, 75). Allahov Poslanik, sallallahu

otvorene i On udjeljuje kome hoće i kako hoće,²⁶ ali bez vjerovanja u kakvoću tih ruku jer Allahova knjiga nije progovorila o kakvoći.²⁷

alejhi ve sellem, u malo podužem hadisu o *šef'a'atu* (zauzimanju) na Sudnjem danu, kaže: "... *zatim će ljudi doći do Adema, alejhis-selam, pa će mu reći: 'Ti si otac svih ljudi! Allah te je stvorio Svojom rukom...'*" (Buhari, br. 3340; i Muslim, br. 322).

²⁶ Uzvišeni je rekao: **"Jevreji govore: 'Allahova ruka je stisnuta!' Stisnute bile ruke njihove i prokleti bili zbog toga što govore! Ne, obje ruke Njegove su otvorene, On udjeljuje koliko hoće!"** (*El-Maide*, 64).

²⁷ Pojašnjenje: Allahova, dželle šanuh, uzvišena svojstva imaju određenu kakvoću, kao i sve drugo što postoji, ali ta kakvoća nama je nepoznta. O tome nas Objava nije obavijestila, niti smo u stanju da vidimo Allaha na dunjaluku, pa da spoznamo kakvoću Njegovih svojstava. Ujedno, Allahu nema niko sličan, pa da Ga na osnovu njega, usporedno, opišemo. S tim u vezi, Allah nas je ipak obavijestio da ima dvije ruke, prste, lice, sluh, vid, govor i druga plemenita svojstva. Značenje toga nam je poznato u jeziku, tj. znamo šta znači npr. *jedun/* ruka, i da ruka nije isto što je i vid; međutim, kakvoća toga i detaljniji opis su nam nepoznati. Zasigurno znamo da ništa od onog što vidimo svojim očima na dunjaluku i što možemo zamisliti u mislima ne sliči Allahu, dželle šanuh, jer Uzvišeni nam veli: **"Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi."** (*El-Šūra*, 11) Dakle, u svemu tome slijedimo srednji, umjereni stav, između dvije zablude krajnosti – onih koji Allaha poistovjećuju sa stvorenjima i onih koji negiraju Allahova svojstva ili, pak, izokreću i mijenjaju njihova prava značenja. Vjerujemo da Allah ima svojstva, onako kako je Sebe opisao i onako kako ga je opisao Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a

7 – Allah, dželle šanuh, uzvišen je iznad Arša (prijestolja) i ne postavljamo pitanje: “Kako?”²⁸ On, dželle šanuh, jasno nas je obavijestio da se uzvisio iznad Arša, ali nije nam spomenuo kakvoću i način tog uzvisivanja.²⁹

njihova kakvoća nam je nepoznata, ali ne poredimo Allahova svojstva sa svojstvima Njegovih stvorenja. Allah, dželle šanuh, posjeduje atribute i Njegovi atributi su onakvi kakvi dolikuju Njegovoj uzvišenosti, potpunosti i savršenstvu, a i stvorenja imaju atribute, ali njihovi atributi su onakvi kakvi dolikuju njihovoj manjkavosti, slabosti i nepotpunosti. Značenje Allahovih plemenitih svojstava je poznato, kakvoća je nepoznata, vjerovanje u njih je obavezno, a bespotrebno zapitkivanje i detaljisanje je zabranjeno – sljedbenici *ehlis-sunneta vel-džema'ata* vjeruju u sve navedeno.

²⁸ Imam Malik b. Enes, rhm, bio je upitan o kakvoći Allahovog uzdignuća iznad Arša, pa je rekao: “Uzdignuće je poznato, a kako se ono dogodilo je nepoznato. Vjerovati u to je obaveza, dok je zapitkivanje o tome novotarija!” Zatim je onome ko je postavio pitanje rekao: “Ja vidim da si ti loš čovjek!”, te je naredio da ga udalje od njega. (Darimi, *Er-Reddu alel-džehmije*, str. 66; Lalekai, *Šerbu usuli 'iatikad*, 3/441; Ibn Abdil-Berr, *Et-Temhid*, 7/138; Ebu Nu'ajm, *Hiljetul-evlija*, 6/325 i dr.)

²⁹ Nepobrojni dokazi iz Kur'ana i sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jasno i nedvosmisleno ukazuju da je Allah daleko uzvišen iznad Svojih robova i općenito svih stvorenja. On, dželle šanuh, nakon što je stvorio sedam nebesa i Zemlju, uzvisio je se nad Aršom, koji je Njegov prijesto i najveće stvorenje. To je uradio iz

8 – Sva stvorenja su u Allahovom posjedu. Nije ih stvorio radi potrebe za njima, niti postoji drugi razlog koji Ga je primorao da ih stvori. On je, doista, Onaj koji radi šta hoće i propisuje ono što želi. Ne biva upitan o onome što radi, a sva stvorenja će biti pitana o onome što su radila.³⁰

mudrosti koju On zna, a ne radi potrebe za tim. Uzvišeni Allah je bio i uvijek će biti uzvišen iznad svih Svojih stvorenja istinski, Svojim bićem, gospodarstvom i veličanjem u srcima vjernika. Iako sljedbenici zablude negiraju da je Allah Svojim bićem daleko uzvišen iznad svih stvorenja, ipak na to vjerovanje, pored kur'ansko-hadiskih tekstova, upućuje i zdrav razum, ali za one koji ga nisu izopačili i zaprljali raznim filozofskim, skolastičkim i novotarskim zabludama. Neka je veličanstven i daleko uzvišen naš Gospodar od zabludjelih vjerovanja koja govore da je utjelovljen u Svojim stvorenjima i prisutan bićem na svakom mjestu – **“..., a onaj kome Allah ne da svjetlo neće svjetla ni imati.”** (*En-Nūr*, 40).

³⁰ Uzvišeni Allah stvorio je stvorenja, poslao poslanike, spustio knjige, propisao propise i naredio naredbe da bi Mu se ibādet činio – **“Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: 'Nema boga osim Mene, zato Meni činite ibādet!’”** (*El-Enbjā*, 25). Stvorio je ljude i džinne da bi Mu bili pokorni, veličali Ga i obožavali onako kako to samo Njemu dostoji i dolikuje: **“Džinne i ljude nisam stvorio osim zato da mi čine ibādet.”** (*Eẓ-Zārījāt*, 56). Naprotiv, sve mimo nepokornih džinna i ljudi veliča i slavi Uzvišenog Allaha: **“Njega veličaju sedmera nebesa, i Zemlja, i oni na njima; i ne postoji ništa što Ga ne veliča, ali vi ne razumijete veličanje njihovo.”** (*El-Isrā*, 44). Prema

9 – Pogrešno je vjerovati da Allah, dželle šanuh, ima tjelesne organe, dužinu i širinu, da je krupan ili sitan i slično tome što se smatra osobinama stvorenja, zato što Allahu niko nije sličan. Neka je veličanstveno i plemenito lice našeg Gospodara kojem pripada svaka pohvala i svaka počast!³¹

tome, nismo stvoreni da bi živjeli bez jasnog cilja, provodili se i naslađivali raznolikim dunjalučkim ukrasima, a potom umrli. Ne, nego smo stvoreni radi uzvišenog cilja – stvoreni smo radi ibādeta i pokornosti, a ibādet je naziv za sve ono što Uzvišeni Allah voli i čime je zadovoljan od riječi i djela, bilo javnih ili tajnih. (Vidjeti: Ibn Tejmijje, *Medžmū'ul-fetāwa*, 10/149-150). Dakle, Allahu ne treba naše robovanje jer On je neovisan od svih stvorenja, ali On, subhanehu ve te'ala, to zaslužuje i to je Njegovo pravo kod ljudi, a korist od robovanja vraća se nama. Kada bi sva stvorenja obožavala Allaha, to ne bi povećalo Njegovu vlast, a i kada bi svi otkazali poslušnost, to ne bi umanjilo Njegovu vlast. Slavljen neka je naš Uzvišeni Gospodar!

³¹ Opaska: sljedbenici *ehlis-sunneta vel-džemā'ata* detaljno pritrvrđuju Allahova svojstva i osobine kojima je Sebe opisao u Kur'anu i kojima ga je opisao Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Sunnetu, kao što i negiraju sve osobine i svojstva koja je Sebi negirao i koja Mu je negirao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, ta negacija je općenita i bez ulazka u detalje, baš onako kako je došlo u tekstovima Objave. Allah, dželle šanuh, pojasnio je da govori, vidi, čuje, da ima dvije ruke, da se raduje, da silazi na zemaljsko nebo itd., a općenito je negirao da Mu je neko od stvorenja sličan, da ne zna, da ne vidi, da zaboravlja i sl. Pa tako, pogrešno je

10 – Oni³² ne govore da su Allahova imena suprotna onome što je Allah, kao što to govore mu'atezile,³³ haridžije³⁴ i druge sekte koje slijede strasti.³⁵

govoriti da Allah nije tijelo, da ne posjeduje organe, da nije širok ili uzak i slične izraze koji nisu došli u Kur'anu i Sunnetu jer ti izrazi sadrže dvosmislena značenja. Ako se pod tijelom misli da Allah posjeduje organe poput ljudi, onda je to neispravno i pogrešno, a ako se misli da je opisan uzvišenim svojstvima, kao što je prethodilo, onda je to istina, ali je pogrešno koristiti takve dvosmislene izraze. (Vidjeti: Ibn-Tejmije, *Et-Tedmurije*, str. 53-57; i *Medžmu'ul-fetava*, 5/298)

³² Tj. sljedbenici *ebliš-sunneta vel-džema'ata*.

³³ Sekta nastala krajem 1. hidžretskog stoljeća. Ekstremni su racionalisti, daju prednost razumu nad šerijatskim tekstovima, negiraju Allahova svojstva, vjeruju da je Kur'an stvoren, a ne Allahov govor koji je svojstvo od Njegovih svojstava i nije stvoren – kao što smatraju muslimani, smatraju da će veliki grijешnici biti vječno u Vatri itd.

³⁴ Sekta koja se pojavila nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Propagiraju mnoge zablude poput pobune protiv muslimanskih vladara, proglašavanja muslimana nevjernicima (neutemeljeni tekfir), zastupaju da će onaj ko se ne pokaje za velike grijeha biti vječno u Vatri itd.

³⁵ Opaska: ovo pitanje nije bilo prisutno u vrijeme prvih generacija ovog ummeta, pa ga je s tog gledišta pogrešno razmatrati. Beskorisno je ljude zamarati ovakvim i sličnim polemikama koje su zasnovane na pretpostavkama logike za koje nemaju apsolutno nikakav dokaz. Imam Ibn Džerir et-Taberi, rhm, govoreći o ovom pitanju, kaže: “Doista je ovo

11 – Oni potvrđuju da Allah ima lice, sluh, vid, znanje, moć, snagu i govor – suprotno sljedbenicima stramputice poput mu'atezila i drugih. Uzvišeni Allah je rekao: **“... a ostat će lice tvoga Gospodara”** (*Er-Rahmān*, 27); **“... On ga je objavio sa znanjem”** (*En-Nisā*, 166); **“... a oni ne obuhvataju ništa od Njegovog znanja, osim ono što On hoće”** (*El-Bekare*, 255); **“Allahu pripada sav ponos”** (*Fātir*, 10); **“Mi smo nebo moći Svojom sazdali”** (*Ez-Zarijāt*, 47); **“A zar nisu znali da je Allah, koji ih je stvorio, jači od njih.”** (*Fussilet*, 15); **“Doista je Allah onaj koji daje opskrbu, Moćni i Jaki!”** (*Ez-Zāriijāt*, 58).

12 – Uzvišeni Allah posjeduje znanje, snagu, moć, sluh, vid i govor kao što je i rekao: **“... i da rasteš pod okom mojim.”** (*Tā-Hā*, 39); **“I gradi lađu pred Našim očima i po Našem nadahnuću...”** (*Hūd*, 37); **“... ti ga zaštititi da bi saslušao Allahove riječi”** (*Et-Tevbe*, 6); **“... a Allah je sigurno s Musaom razgovarao.”** (*En-Nisā*, 164); **“Ako nešto hoćemo, Mi**

od novonastalih gluposti za koje nema nikakvog dokaza, pa da se slijedi, niti je iko od pouzdanih imama to zastupao, pa da se razmotri. Loše je o tome raspravljati, a divno je se toga kloniti. Dovoljno je čovjeku da se, po ovom pitanju, zadovolji riječima Uzvišenog Allaha: **‘Reci: Zovite: ‘Allah’ ili zovite: ‘Milostivi’, a kako god Ga budete zvali, Njegova su imena najljepša.’** (*El-Isrā*, 110)” (*Saribus-sunne*, str. 26).

samo za to reknemo: ‘Budi!’ – i ono bude.” (*En-Nehl*, 40).³⁶

13 – Oni govore kao i svi ostali muslimani, da ono što Allah želi biva, a ono što ne želi ne biva. Uzvišeni Allah je rekao: **“... a vi ćete htjeti samo ono što Allah hoće”** (*El-Dehr*, 30).³⁷

14 – Oni govore da niko ne posjeduje način da izađe iz Allahovog sveopćeg znanja, niti da nečije

³⁶ Napomena: ovdje je autor, neka je na njega Allahov rahmet, spomenuo nekoliko Allahovih svojstava, samo kao primjer, da bi odgovorio spomenutim novotarskim frakcijama. Dočim, Allahova uzvišena svojstava koja su spomenuta u kur'anskim ajetima i hadisima Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, su mnogobrojna, kao što je poznato.

³⁷ Sve što postoji pod Allahovom je vlašću i sve što se dešava pod Njegovim je htijenjem. Uzvišeni Allah je stvorio čovjeka, njegovo htijenje i djela, ali to ne znači da je nekoga primorao na određena djela. Naprotiv, Allah je ostavio čovjeku slobodan izbor kakva će djela činiti, dobra ili loša, ali su taj čovjekov izbor i njegovo htijenje podređeni Allahovom sveopćem htjenju i dozvoli, zato što je Allah gospodar svega što postoji. Shodno tome vidimo da su pogrešne riječi pojedinaca koji čine grijeh: “Allāh je htio da ga učinim!” – pravdajući time svoje loše postupke. Nama je naređeno da se pokoravamo Allahovim naredbama i da se klonimo Njegovih zabrana, i ne znamo šta nam je i kada određeno, pa se za to mnogo i ne vezujemo. Onda kada se desi ono što je dobro po nas – zahvalni smo Allahu, a kada se desi ono što je loše po nas – strpljivi smo.

djelo i volja nadvladaju Allahovu volju. Allahovo znanje se ne smanjuje jer Onaj koji je Sveznani – neznanje i greška su Mu strani, a Onaj koji je Moćni – ne biva nadvladan.

15 – Oni govore da je Kur'an Allahov govor i nije stvoren. Iako se promijeni učenjem učača i njegovim izgovorom (bojom i kakvoćom glasa), te činjenicom da je sačuvan u prsima (onih koji ga pamte), izgovaran jezicima (onih koji ga uče) i zapisan u mushafima, sve to, ipak, ne ukazuje da je stvoren.³⁸ Onaj ko kaže da je

³⁸ *Pojasňjenje:* postoje novotarske frakcije koje vjeruju da je Kur'an stvoren, što je očita zabluda i skretanje sa Pravog puta. Naime, stvaranje Kur'ana je teza iza koje su krile se pojedine novotarske sekte, skolastičari i racionalisti, s ciljem da oslabe svetost kur'anskog teksta, a time i dokazivanje istim. Ukoliko kažemo da je Kur'an stvoren, time ostavljamo prostora za slobodna tumačenja njegovog teksta jer ono što je stvoreno podležno je kritici i manjkavostima. Ova teza posebno je korištena u svrhu negiranja Allahovih svojstava i atributa (*ta'til*) ili, pak, alegoričnog tumačenja istih (*te'vil*). Negiranjem Allahovih atributa na koncu ćemo, svjesno ili nesvjesno, negirati i Uzvišenog Allaha jer ono što nema svojstava je kao i ono što ne postoji. Dakle, Kur'an nije stvoren, nego je Allahov plemeniti govor, a govor je od Allahovih stalnih i vječnih osobina i nije stvoren. Ono što je stvoreno nije postojalo, a Allahov govor je oduvijek postojao - kao i Allah, dželle šanuh - i onaj koji govori je potpuniji od onoga koji ne govori. Iz stava onih koji vjeruju da je Allahov govor stvoren proizilazi to da Allah nekada nije govorio, pa je naknadno stvorio govor, što znači da je Allah nekada bio manjkavih

njegov izgovor Kur'ana stvoren, podrazumjevajući time Kur'an, takav je rekao da je Kur'an stvoren.³⁹

16 – Oni govore da ne postoji istinski stvoritelj mimo Allaha, dželle šanuh. Sve što ljudi rade je stvoreno od strane Allaha.

osobina, pa je naknadno postao potpun – neka je On daleko i uzvišen od toga.

³⁹ Nakon što su islamski učenjaci u prvim generacijama žestoko osudili stav onih koji tvrde da je Kur'an stvoren, pojasnivši pogubnost njihove zablude i upozorivši običan narod na veliku opasnost koja vreba od njih, novotari su pokušali provući istu zablude, ali samo na malo perfidniji način. Naime, nakon neuspjelog pokušaja nametanja zablude da je Kur'an stvoren, prešli su na poigravanje s dvosmislenim izrazima poput ovog: "Moj izgovor Kur'ana je stvoren" – ciljajući time da je ono što se izgovara stvoreno i tako lukavo prikrivajući potpuno istu ideologiju. Nema sumnje da su djela robova stvorena, bilo dobra ili loša, a od njihovih (dobrih) djela je i izgovaranje/učenje Kur'ana, glas koji se pušta prilikom učenja, trud, napor i sl. Sve to je stvoreno jer to je čovjekov trud i djelo i oko toga nema dileme. Međutim, ono što se izgovara, tj. sveti kur'anski tekst, to nije stvoreno jer to je Allahov govor, a Allahov govor je od Njegovih osobina, a Allahove osobine nisu stvorene, kao što smo prethodno pojasnili. Dakle, ako se time hoće reći da su čovjekova djela stvorena, onda je to istina, a ako se želi reći da je kur'anski tekst stvoren, onda to nije istina. Da ne bi neuki narod upao u te novotarske spletke, islamski učenjaci su upozoravali na njihova poigravanja dvosmislenim izrazima kako bi ih se pripazili.

17 – Allah, doista, upućuje na Pravi put koga On hoće, a ostavlja u zabludi koga hoće. Onaj koga Allah ostavi u zabludi takav nema nikakvog opravdanja niti dokaza protiv Allaha, kao što kaže Uzvišeni: **“Reci: Allah ima potpun dokaz i da On hoće, sve bi na Pravi put uputio!”** (*El-En'am*, 149); **“Kao što vas je iz ničega stvorio, tako će vas ponovo oživjeti. On jednima na Pravi put ukazuje, a druge, s pravom, u zabludi ostavlja.”** (*El-E'arāf*, 29-30); **“Mi smo za Džehennem mnoge džinne i ljude stvorili.”** (*El-E'arāf*, 179); **“Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi.”** (*El-Hadid*, 22). Njegove, dželle šanuh, riječi: **“... prije nego što je damo”** znače: prije nego što je stvorimo i to je pravo značenje ovog ajeta, bez razilaženja u vezi s tim među učenjacima arapskog jezika.⁴⁰

18 – Uzvišeni Allah, prenoseći govor stanovnika Dženneta, kaže: **“Hvaljen neka je Allah, koji nas je**

⁴⁰ Tj. sve je zapisano u Knjizi prije nego se desi i prije nego što to Allah, dželle šanuh, stvori. Uzvišeni Allah, dželle šanuh, je Sveznajući, zna ono što je bilo i ono što će biti i ono što neće biti, kada bi bilo, kako bi bilo. Zatim je to Svoje znanje zapisao prije nego je stvorio stvorenja i sve što se dešava, dešava se shodno onome što je zapisano, a ljudima je ostavio slobodan izbor, pa ko hoće da vjeruje neka vjeruje, a ko hoće da ne vjeruje neka ne vjeruje i svakog će nagraditi ili kazniti shodno njegovom vlastitom izboru.

na Pravi put uputio; mi ne bismo na Pravom putu bili da nas Allah nije uputio.” (*El-E'arāf*, 43); “A zar ne znaju vjernici da bi Allah, kad bi samo htio, sve ljude na Pravi put uputio.” (*Er-R'ad*, 31); “A da je Gospodar tvoj htio, sve bi ljude sljedbenicima jedne vjere učinio. Međutim, oni će se uvijek u vjerovanju razilaziti, osim onih kojima se Gospodar tvoj smiluje.” (*Hūd*, 118-119).⁴¹

19 – Oni govore da se dobro i zlo, prijatno i neugodno, dešava s Allahovom odredbom koju je odredio i zapisao. Nisu u stanju da pribave sebi ni štetu niti korist, osim ako to Allah želi.⁴²

⁴¹ Allah je spustio ljudima knjige i poslao poslanike i nije ih ostavio da lutaju po zemlji bez smjernica. O tome nam, dželle šanuh, kazuje: “... da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali. – A Allah je silan i mudar.” (*En-Nisā*, 165). Sve spomenuto je dovoljan dokaz protiv čovjeka ako ne krene pravim putem nakon slobodnog izbora. U isto vrijeme, Uzvišeni Allah iz Svoje blagodati počasti uputom koga hoće od Svojih robova, bilo da mu okrene srce ka vjeri ili olakša uzroke kretanja Pravim putem i sl.; dok nekima od robova, pravedno, zapečati srce u zabludi radi njihovih loših djela. Onaj koga Allah ostavi u zabludi nije mu time učinio nikakvu nepravdu jer Allah je i više nego pravedan, zato što je ljudima spustio mnogobrojne dokaze. Nepravda je kada se nekom uskrati pravo koje mu pripada, a ne kada mu se uskrati blagodat.

⁴² Vjerovanje u *kadā* i *kader*, tj. Allahovo određenje i odredbu, bila dobra po nas ili loša, šesti je imanski temelj, bez kojeg je

20 – Oni su potrebni Allaha i ne postoji ni djelić vremena da su neovisni od Njega.

21 – Allah, subhanehu ve te'ala, silazi na zemaljsko nebo, kao što je vjerodostojno preneseno u hadisima

neispravno čovjekovo vjerovanje. Allah, dželle šanuh, kaže: **“Mi sve s odredbom stvaramo, i naređenje Naše je samo jedna riječ, - sve bude u tren oka.”** (*El-Kamer*, 49-50) Vjerovanje u kader ogleda se vjerovanjem u četiri načela, a onaj ko zanegira jedan od tih načela ne smatra se od onih koji vjeruju u Allahovo određenje i odredbu. *Prvi*, Uzvišeni Allah sve podrobno zna i ništa Mu nije skriveno. Znao je sve što će ljudi raditi prije neko što ih je stvorio. Ništa se ne desi a da On, Uzvišeni, za to ne zna prije nego se desi. On zna ono što se desilo, a i ono što se nije desilo, kad bi se desilo, zna kako bi se desilo. *Drugi*, Uzvišeni Allah je svoje znanje o stvorenjima zapisao u *Knjigu (Levhil-mahfūz)* prije nego ih je stvorio na 50000 godina, i sve što se dešava, dešava se shodno onome što je zapisano u *Knjizi*. *Treći*, sve što se dešava, dešava po Allahovom sveopćem htijenju i ništa se iz toga ne izuzima. *Četvrti*, sva stvorenja i ono što rade stvoreni su od strane Allaha, dželle šanuh. U isto vrijeme, iako je Uzvišeni Allah Stvoritelj svega, bilo dobro ili zlo, neispravno je zlo pripisivati Njemu, dželle šanuh. Dakle, sve što je Allah stvorio, stvorio je iz mudrosti koju On zna, i sva Njegova djela su dobra i mudra. Neka Allahova stvorenja su zlo, ali ne i Njegovo stvaranje tih stvorenja jer Allah ne stvara osim iz apsolutne mudrosti i s jasnim ciljem. Neke od tih mudrosti možemo dokučiti, a neke druge nismo u stanju.

Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, ali bez ulaženja u kakvoću toga.⁴³

22 – Oni vjeruju da će bogobožni vjernici vidjeti Allaha, subhanehu ve te'ala, na ahiretu,⁴⁴ ali ne i na dunjaluku.⁴⁵

⁴³ Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Naš Gospodar, tebareke ve te'ala, svake noći se spušta na zemaljsko nebo kada nastupi zadnja trećina noći i govori: ‘Ko Me doživljava, pa da mu se odužovem? Ko traži od Mene, pa da mu udovoljim? Ko moli za oprost, pa da mu oprostim?’”* (Buhari, br. 1140; i Muslim, br. 758) Allah, dželle šanuh, spušta se svake noći onako kako dolikuje Njegovoj uzvišenosti i veličanstvenosti, ali to ne znači da nešto od Njegovih stvorenja biva iznad Njega kada se spusti. Naprotiv, spušta se, a u isto vrijeme je uzvišen i iznad svih stvorenja.

⁴⁴ Od Džerira b. Abdullaha, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: “Bili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i on pogleda noću prema mjesecu, tj. u uštapu, i reče: *‘Vi ćete vidjeti svoga Gospodara kao što vidite ovaj mjesec i nećete u tom viđenju biti uskraćeni, pa ako ste u mogućnosti da vas što ne omete da klanjate prije izlaska sunca i njegova zalaska, vi to vršite’* Tada je citirao ajet: **Sa zahvalnošću slavi svog Gospodara prije izlaska i prije zalaska sunca!**” (*Kaf*, 39)” (Buhari, br. 554; i Muslim, br. 633) Mnogo je dokaza, mimo ovog, koji aludiraju na to da će vjernici vidjeti Allaha, dželle šanuh, na ahiretu.

⁴⁵ Allahov poslanik Mūsa, alejhis-selam, kada je tražio od Allaha da Ga vidi na dunjaluku, On mu je rekao da to nije u stanju. Uzvišeni nam o tome kazuje: **“I kad Nam Mūsā dođe u određeno vrijeme, i kada mu Gospodar njegov progovori, on reče: ‘Gospodaru moj, ukaži mi se da Te**

23 – Vjeruju da će vidjeti Allaha vjernici kojima je to obećano kao nagrada na ahiretu. Uzvišeni je rekao o njima: **“Toga dana će neka lica blistava biti, u Gospodara svoga će gledati.”** (*El-Kijāme*, 22-23), dok je rekao za nevjernike: **“Uisitnu, oni će toga dana od Gospodara svoga zaklonjeni biti.”** (*El-Mutaffifin*, 15). Shodno ovom ajetu, ako Ga ne bi vidio niko, ni vjernici niti nevjernici, onda bi svi zajedno od Njega bili zaklonjeni.⁴⁶ U sve navedeno sljedbenici Sunneta

vidim!’ – ‘Ne možeš Me vidjeti’ – reče -, ‘ali pogledaj u ono brdo, pa ako ono ostane na svom mjestu, vidjećeš Me!’ I kad se Gospodar njegov onom brdu otkri, On ga sa zemljom sravni, a Mūsā se onesviješćen strovali. Čim se osvijesti, reče: ‘Hvaljen neka si! Kajem Ti se, ja sam vjernik prvi!’” (*El-E'arāf*, 143)

⁴⁶ Suhejb, radijallahu anhu, prenosi od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Kada stanovnici Dženneta uđu u Džennet, Allah, tebareke ve te'ala, upitat će ih: ‘Da li želite da vam povećam nagradu?’ – a oni će odgovoriti: ‘A zar nam nisi lica učinio bijelim? Zar nas nisi uveo u Džennet i spasio vatre?’ Zatim će Allah, dželle šanuh, ukloniti zastor između njih, pa neće osjetiti veće radosti od gledanja u svoga Gospodara, aẓẓe ve dželle.” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon toga proučio je ajet: **“One koji čine dobra djela čeka nagrada, i više od toga!”** (*Jūnus*, 26). (Muslim, br. 181) Allahove, dželle šanuh, riječi: **“... i više od toga”** odnose se na gledanje u Njegovo Plemenito lice na Sudnjem danu, kao što na to upućuje prethodni hadis. Takvo tumačenje prenosi se i od nekolicine Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba, te tabi'ina i islamskih učenjaka iz odabranih generacija nakon njih, a neki od njih su: Ebu Bekr,

vjeruju bez ubjeđenja da je Allah utjelovljen⁴⁷ ili ograničen,⁴⁸ nego će Ga oni (vjernici) vidjeti svojim

Huzejfe i Ibn Abbas, radijallahu anhum, te Se'id b. Musejjib, Ibn Ebi Lejlā, Abdur-Rahman b. Sābit, Mudžahid, Ikrime, Amir b. Sa'd, Atā', Dahhāk, Hasan el-Basri, Es-Suddi, Ibn Ishak i dr. (Vidjeti: Ibn Kesir, *Tefsirul-Kur'ānil-aẓim*, 4/395).

⁴⁷ Izraz *tijelo* je pogrešno koristiti u kontekstu Uzvišenog Allaha, pritvrđujući ga ili negirajući jer to je od dvosmislenih termina koji mogu značiti zabludu, ali i istinu, shodno onome što cilja govornik. Ako se pod izrazom *tijelo* cilja da Allah, dželle šanuh, posjeduje organe, krv, meso i sl. – a neka je Uzvišen od toga – onda je to *bātil* – odbačeno i zabranjeno. Međutim, ako se tim izrazom podrazumijeva da je Allah opisan uzvišenim svojstvima, onako kako Mu dolikuje, bez ulaska u kakvoću, poređenja i poistovjećivanja sa stvorenjima, onda je to istina, ali je termin pogrešan i nije ga dozvoljeno koristiti u kontekstu Uzvišenog Allaha jer nije spomenut u plemenitim tekstovima objave. Sejhul-islam Ibn Tejmije, rhm, o tome kaže: "Pritvrđivanje izraza tijelo, kao i njegovo negiranje, je novotarija. Niko od ispravnih prethodnika i imāma nije ga koristio." (*Medžmū'ul-fetāwa*, 5/295).

⁴⁸ Uzvišeni Allah, dželle šanuh, ima granicu između Sebe i Svojih stvorenja, a to je Njegov prijestol Aršur-Rahman, koji je najveličanstvenije i najveće Allahovo stvorenje. Arš je iznad sedam nebesa, a iznad Arša je Allah, Uzvišeni i Veličanstveni. Imam Usman b. Se'id ed-Darimi, rhm, je rekao: "Uzvišeni Allah ima hadd (granicu) koju ne poznaje niko do On i nije dozvoljeno nikome da u sebi zamišlja kraj te granice, nego vjerujemo u taj hadd, a znanje o njemu prepuštamo Allahu. Njegovo mjesto, također, ima hadd jer On je na Aršu, iznad svih nebesa." (*Nakdu Usman b. Se'id ale-l-Merisi*, str. 66).

očima, onako kako to Allah želi, bez polemisanja o kakvoći toga.

24 – Oni govore da je *imān* (vjerovanje) sastavljen od govora, djela i spoznaje.⁴⁹ Povećava se sa činjenjem dobrih djela a smanjuje činjenjem grijeha. Onaj koji je više pokoran i radi više dobrih djela većeg je *imana* od onoga ko je manje pokoran od njega i manje čini dobročinstva.⁵⁰

⁴⁹ Djelo je po vjerovanju *ehlis-sunneta vel-džemā'ata* jedan od sastavnih dijelova *imāna* (vjerovanja) jer po definiciji – koja je izvedena iz Kur'āna i Sunneta, te oko koje su jednoglasne prve generacije – *imān* je: “Govor jezikom, vjerovanje u srcu i činjenje djela udovima.” Šejhul-islām Ibn Tejmijje, rhm, kaže: “Od temeljnih ubjeđenja Spašene skupine jeste da su vjera i imān sastavljeni od govora i djela: govora srca i jezika, i djela srca, jezika i organa.” (*El-Akidetu-l-vāsitiyye*, str. 113) Dakle, nije dovoljno da čovjek posvjedoči jezikom da je musliman, niti da uz to vjeruje u srcu, sve dok to svjedočenje i vjerovanje ne potvrdi djelima u praksi. Imam Šafija, rhm, tvrdi: “Postignut je konsenzus ashāba, tāb'ina i svih učenjaka koje smo zatekli da je imān: govor, djelo i nijjet, te da nije validno ni jedno od troga, osim uz drugo dvoje.” (*Lālekai, Šerhu 'iatkāḍ ehliṣ-sunne*, 5/886).

⁵⁰ *Iman* po vjerovanju *ehlis-sunneta vel-džemā'ata* raste i smanjuje se. Raste i jača činjenjem dobrih djela, a smanjuje se i opada činjenjem grijeha. Dokaz za to su riječi Uzvišenog: “... a kad im se riječi Njegove kazuju, imān im se povećava” (*El-Enfāl*, 2), i mnogi drugi ajeti. Ono što raste, neminovno je da će i opadati kada izostane ono radi čega je doživjelo porast.

25 – Oni govore da je pogrešno proglašavati nevjernicima one muslimane koji su ostvarili tevhid i okreću se u namazu prema Kibli,⁵¹ samo zato što čine grijeh ili mnogo grijeha, malih ili velikih, sve dok su ustrajni na tevhidu i dok priznaju ono što su obavezni da rade i ono što su prihvatili od Allaha kao obavezu.⁵² Za takvog se nadaju oprost, kao što kaže Uzvišeni: **“... a oprostiće manje grijeha od toga,⁵³ onome kome On hoće.”** (*En-Nisā*, 48)

26 – Razilaze se po pitanju onoga ko namjerno, bez opravdanja, ostavi obavezni namaz, sve dok ne prođe njegovo vrijeme. Jedna skupina *ehli-sunneta* takvog smatra nevjernikom,⁵⁴ radi predaja koje se prenose od

⁵¹ Tj. prema Kābi – Mesdžidul-harāmu u Mekki. Od Ibn Omera, radijallahu anhumā, prenosi se da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Koji god čovjek svome bratu (u vjeri) kaže: ‘O nevjerniče!’ – jedan od njih dvojice je takav.*” (Buhari, br. 6104; i Muslim, br. 60)

⁵² Opaska: izuzetak ovome pravilu je ako neko učini djelo koje poništava i ruši njegovo vjerovanje, poput velikog širka ili jasnog nevjerstva ili ko ostavi ruknove islama u potpunosti ili ostavi namaz kod učenjaka koji smatraju da je ostavljanje namaza nevjerstvo, a to je većina učenjaka.

⁵³ Tj. manje grijeha od širka i kufra.

⁵⁴ Na tom stavu bili su jednoglasni ashabi Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, kao što to prenosi Abdullah b. Šekik el-Ukajli, rhm: “Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisu smatrali ostavljanje nekog djela nevjerstvom osim namaza.” (Tirmizi, br. 2622). Isti stav zauzela je i

Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: *“Između roba i nevjerstva je ostavljanje namaza.”*⁵⁵ *“Onaj ko ostavi namaz počinio je nevjerstvo.”*⁵⁶ *“Onaj ko ostavi namaz izgubio je Allahovu zaštitu.”*⁵⁷ Druga skupina

prva generacija tabi'ina, kao što to navodi poznati tabi'in Ejjub es-Sehtijani, rhm: “Ostavljanje namaza je nevjerstvo i u vezi s tim se ne razilazimo.” (Mervezi, *Ta'azimu kadris-salā, br. 976*). Pored njih, ovaj stav izabrala je većina učenjaka iz prvih generacija, od kojih su: Se'id b. Džubejr, Amir eš-Ša'bi, Ibrahim en-Neha'i, Nāfi'a, Evzā'i, Ejjub es-Sehtijani, Abdullah b. el-Mubārek, Ishak b. Rāhuje, Muhammed b. Nasr el-Mervezi, Hakem b. Ujejne, Ebu Davud et-Tajālisi, Ibn Ebi Šejbe, Zuhejr b. el-Harb, Ahmed b. Hanbel, Buhari, Ebu Davud es-Sidžistani, Ibn Habib el-Māliki i dr. Također, taj stav su preferirali šejhul-islam Ibn Tejmije i njegov učenik Ibnul-Kajjim, a zatim šejh mudžeddid Muhammed b. Abdul-Vehhāb, njegovi učenici, te mnogi od poznatih učenjaka današnjice poput: Muhammeda b. Ibrahima Alu Šejha, Abdur-Rahmāna es-Sa'dija, Ibn Baza, Ibn Usejmina, Ibn Džibrina i dr.

⁵⁵ Muslim, br. 82, od Džabira, radijallahu anhu.

⁵⁶ Ahmed, br. 22937; Tirmizi, br. 2621; Nesāi, br. 463; i Ibn Madže, br. 1079, od Burejde b. Husajba, radijallahu anhu. Hadis je *sahih* (vjerodostojan), kao što tvrde Tirmizi, Ibn Hibbān, Hākim, Lālekāi i drugi učenjaci.

⁵⁷ Ahmed, br. 27364; Abd b. Humejd, br. 1594; Bejheki u *Es-Sunenul-kubra*, br. 14777 i dr., lancem prenosilaca u kojem se nalazi Mekhul, koji prenosi od Ummu Ejmen, radijallahu anha, da je čula ovaj hadis od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ovaj hadis je da'if (neautentičan) radi prekida u lancu prenosilaca. Nije potvrđeno da je Mekhul slušao

ebli-sunneta smatra da se ove predaje odnose na onoga ko ostavi namaz negirajući njegovu obaveznost, kao što je rekao Jusuf, alejhis-selam: **“... ja sam ostavio vjeru naroda koji u Allaha ne vjeruje”** (*Jūsuf*, 37), tj. ostavio je tu vjeru negirajući njenu ispravnost.⁵⁸

27 – Mnogi učenjaci *ebli-sunneta vel-džemaata* tvrde da termin *imān* upućuje na riječi i djela, dok termin *islām* označava obavljanje onoga što je čovjeku naređeno da radi. Svaki od dva pojma kada se spomenu posebno pod njim se podrazumijeva drugi. Međutim, kada se zajedno kaže *“mu'mini i muslimani”* onda se svaki pojam odnosi na značenje na koje se ne odnosi drugi pojam. Ako se samo spomene jedan od dva pojma, u tom slučaju njim se podrazumijeva i drugi. Drugi učenjaci *ebli-sunneta* tvrde da su pojmovi *islām* i *imān* identičnog značenja jer Allah, azze ve dželle, je rekao: **“A onaj koji želi neku drugu vjeru osim islāma,**

predaje od Ummu Ejmen. Ista predaja se prenosi i od Mu'aza b. Džebela, radijallahu anhu, ali je, također, njen lanac prenosilaca prekinut.

⁵⁸ Ovo drugo mišljenje je utemeljeno i priznato u hanefijskoj, malikijskoj i šafijskoj pravnoj školi, te manje priznat stav u hanbelijskoj pravnoj školi. Inače, taj stav izabrali su i mnogi drugi učenjaci poput: Ibn Šihāba ez-Zuhrija, Hammāda b. Zejda i Hammāda b. Ebi Sulejmāna, a nakon njih: Ibn Rušda, Ibn Hibbāna, Tahāvija, Ibn Kudāme, Ibn Abdil-Berra, Ibn Abdil-Hādija, Ebu Zur'e el-Irākija, Sehāvija i dr., Među današnjim učenjacima taj stav preferirali su: Muhammed el-Emin eš-Šinkiti, Albāni, Abdul-Kādir el-Arnaūt i dr.

neće mu biti primljena.” (*Ālu Imrān*, 85). S tim u vezi, da je kojim slučajem *imān* nešto drugo mimo *islāma*, onda ne bi ni on bio primljen. Uzvišeni je isto rekao: **“I Mi iz njega sve mu'mine izvedosmo, a u njemu samo jednu kuću muslimansku nađosmo.”** (*Ez-Zārijāt*, 35-36). Neki među njima smatraju da termin *islām* podrazumijeva potpunu predanost i poniznost Uzvišenom Allahu, te pokornost Njegovim propisima u koje se vjeruje. Uzvišeni je rekao: **“Neki beduini govore: ‘Mi vjerujemo!’ Reci: ‘Vi ne vjerujete, ali recite: ‘Mi se pokoravamo!’ jer u srca vaša prava vjera još nije ušla.”** (*El-Hudžurāt*, 14). Također je rekao: **“Oni ti prebacuju što su primili islām. Reci: ‘Ne prebacujte mi što ste islām primili; naprotiv, Allah je vama milost podario time što vas je na imān uputio.”** (*El-Hudžurāt*, 17). Ovo je, ujedno, dokaz kojeg uzimaju i oni koji smatraju da oba termina imaju isto značenje.⁵⁹

⁵⁹ Šejhul-islām Ibn Tejmije, rhm, o ovom pitanju govorio je detaljno na mnogo mjesta u svojim knjigama, naročito u djelu *El-Imānul-kubrā*. Rezime onoga što je naveo, te istakao kao mišljenje najbliže istini i koje spaja sve dokaze, spomenuo je šejh Ibn Usejmin, rhm, rekavši: “Kada se zasebno spomene termin islām, onda podrazumjeva i imān, a isto tako, kada se zasebno spomene termin imān, on podrazumjeva i islām, Međutim, kada se spomenu zajedno, onda se imān odnosi na djela srca (koja su nevidljiva), a islām se odnosi na djela udova (koja se rade u vanjštini).” (*Medžmū'u fetāva Ibn Usejmin*, 1/53).

28 – Oni vjeruju da će Allah iz Vatre izvesti *šefa'atom* (zauzimanjem) onih koji će činiti *šefa'at* i Svojom milošću skupinu vjernika koji su ostvarili tevhid.⁶⁰

⁶⁰ Šefa'at je Allahova počast prema onome kome dopusti da se za druge zauzima i Allahova milost prema onome za koga dopusti da se drugi zauzimaju. Niko se neće moći ni za koga zauzimati bez Allahovog dopuštenja i dozvole. Od Ebu Se'ida el-Hudrija, radijallahu anhu, u malo podužem hadisu - o stanjima kroz koja će ljudi proći na Sudnjem danu – navodi se da će mu'mini nakon što pređu Sirat-čupriju dozivati i moliti Allaha za svoju braću po vjeri: *“O Gospodaru naš, gdje su naša braća koja su klanjala sa nama, postila i radila dobra djela?”*, a Uzvišeni Allah će im reći: *“Idite, koga god nadete da u srcu ima koliko je i dinar imana izvedite ga!”*, pa će izvesti one koje budu prepoznali. Potom će im narediti da izvedu one koji u srcu budu imali koliko je zrno gorušice imana. Tada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Šefa'at će činiti vjerovjesnici, melec i mu'mini, pa će Uzvišeni i Gordi reći: ‘Ostao je još samo Moj šefa'at!’ te će zagrabit i iz Vatre ljude koji su izgorili, potom će biti bačeni u rijeku na ulazu u Džennet koja se zove Rijeka života...”* Nakon što budu oživljeni i očišćeni ući će u Džennet, a stanovnici Dženneta jedni drugima će reći: *“Ovo su oni koje je Milostivi oslobodio od Vatre...”* (Buhari, br. 7439; i Muslim, br. 183) U drugoj predaji navodi se: *“... pa će ih oni prepoznati po tragovima sedždi jer Allah je zabranio vatri da prži tragove sedždi na Ademovim sinovima.”* (Buhari, br. 6573) Ujedno, ovaj dodatak je dokaz da je obavljanje namaza osnova da bi se čovjek spasio vječne patnje u Vatri jer ovdje je riječ o zadnjim osobama koje će izaći iz džehennemske vatre, da nas Allah sačuva.

29 – Vjeruju da će se *šefā'at* (zauzimanje) na Sudnjem danu zaista desiti.⁶¹

30 – Vjeruju da je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, *havd* (vrelo) na ahiretu istina.⁶²

31 – Vjeruju da je *mizān* (vaga) na ahiretu istina.⁶³

⁶¹ Allah, dželle šanuh, o tome je rekao: **“Toga dana će biti od koristi posredovanje (šefā'at) samo onoga kome Milostivi dopusti i dozvoli da se za nekoga govori.”** (Tā-hā, 109); **“Kod Njega će se moći zauzimati za nekoga samo onaj kome On dopusti.”** (Sebe, 23).

⁶² Mnogobrojni su hadisi koji govore o *Havdu* i oni dosežu stepen *tevatura*, tj. u njihovu ispravnost nema nikakve sumnje. *Havd* je vrelo koje će biti poklonjeno Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, na Sudnjem danu, a sa njega će piti njegovi iskreni sljedbenici. Izrazito je ogroman i izuzetno prostran, širok je onoliko koliko i dug. Napaja se iz džennetske rijeke *Kevser*, a razdaljina između njegove dvije obale je onolika koliko traje pješački hod mjesec dana. Ibn 'Amr, radijallahu anhumā, prenosi da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, opisujući *Havd* rekao: *“Moj je Havd velik kao mjesec putovanja; voda mu je bjelja od mlijeka, miris mu je ljepši od miska, a ibrika ima kao zvijezda na nebu. Ko se njega napije nikada neće ožednjeti.”* (Buhari, br. 6579; i Muslim, br. 2292; vidjeti: Ibn Ebil-'Izz, *Šerhu 'akideti-Tabāvije*, str. 277-282).

⁶³ Na Sudnjem danu, Uzvišeni Allah će postaviti vagu (*mizan*) za vaganje djela Svojih robova. Na jednom tasu biće dobra djela, a na drugom loša. Ta je vaga dokaz potpune Allahove pravde i znak da niko neće biti zakinut. Uzvišeni je rekao: **“Mi ćemo na Sudnjem danu ispravne terazije postaviti, pa se nikome krivo neće učiniti; ako nešto bude teško**

32 – Vjeruju da je *hisab* (obračun) istina.⁶⁴

33 – Oni ne tvrde za pojedince među muslimanima poimenice da će biti u Džennetu ili da će biti u Vatri, zato što to spada u domen *gajba* (onoga što samo Allah poznaje). Ne znaju kako će ta osoba umrijeti, da li kao pripadnik islama ili, pak, kao nevjernik. Ali, kažu općenito za onog ko umre kao sljedbenik islama,

koliko zrno gorušice, Mi ćemo ga donijeti. A i dosta je to što ćemo Mi račune ispitivati.” (*El-Enbija*, 47).

⁶⁴ Od imena Sudnjeg dana je *Jeumul-hisab* / *Dan obračuna*. Kada je posrijedi vjernik, on neće biti detaljno obračunavan kako bi bio kažnjen, već će mu Allah, dželle šanuh, predočiti njegove grijehе, koje će on priznati, pa će mu ih On oprostiti i prekriti ukazavši mu Svoju milost. Od Aiše, radijallahu anha, se prenosi se da Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Ko god bude polagao račun propast će!*” “Allahov Poslaniče”, reče Aiša, “zar Uzvišeni Allah nije rekao: ‘**Onaj kome bude knjiga njegova u desnu ruku njegovu data, polaganju laskog računa bit će izložen.**’ (*El-Inšikāk*, 7-8)?” “*To je izlaganje djela!*”, odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: “*S kim god se bude detaljno raspravljalo dok bude polagao račun na Sudnjem danu – bit će kažnjen.*” (Buhari, br. 6537; i Muslim, br. 2876) Što se tiče nevjernika, njemu će biti predočeni njegovi grijesi, a on će ih poreći i zanegirati, pa će se onda za svjedoke uzeti njegovi udovi - jezik, ruke, noge i koža – i protiv njega će pravedno svjedočiti. Uzvišeni nam o tome kazuje: “**... uši njihove i oči njihove i kože njihove svjedočiće protiv njih o onome što su radili.**” (*Fussilet*, 20), “**Danas ćemo im usta zapečatiti, njihove ruke će Nam govoriti, a noge njihove će Nam, o onom što su radile, svjedočiti.**” (*Ā-sin*, 65).

kloneći se velikih grijeha, novotarija i nepokornosti, da je od stanovnika Dženneta zbog riječi Uzvišenog: **“A oni koji vjeruju i čine dobra djela...”** - i nije spomenuo da imaju grijeha⁶⁵ - **“... oni su, zbilja, najbolja stvorenja. Njih nagrada u Gospodara njihova čeka; edenski vrtovi...”** (*El-Bejjine*, 7-8) Ujedno, onome kome je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od pojedinaca posvjedočio da će biti džennetlija, a to je vjerodostojno preneseno od njega i oni isto to svjedoče slijedeći u tome Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, i vjerujući u istinitost njegovog govora.⁶⁶

⁶⁵ Misli se na velike, upropaštavajuće grijehe na kojima onaj koji ih čini ustrajava i ne kaje se za njih. Dočim, onaj ko učini grijeh, pa se za njega iskreno Allahu pokaje, takav kao da nije grijeh ni počinio, kao što se navodi u predajama – pa neka je veličanstven naš Milostivi Gospodar!

⁶⁶ Primjer toga su deseterica kojima je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, još za vrijeme njihovog života obećao da će biti od stanovnika Dženneta. Se'id b. Zejd, radijallahu anhu, kazuje: “Svjedočim da sam čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: *‘Deseterica će biti u Džennetu. Vjerovjesnik je u Džennetu, Ebu Bekr je u Džennetu, Omer je u Džennetu, Osman je u Džennetu, Alija je u Džennetu, Talha je u Džennetu, Zubejr je u Džennetu, S'ad b. Malik je u Džennetu i Abdur-Rahman b. Auf je u Džennetu.*’, a da želim, reče Se'id, spomenuti desetog, spomenuo bih i njega.” Upitaše: “Ko je on?”, a on prećuta. “Ko je on?” – ponovo upitaše, pa im reče: “Se'id b. Zejd!”. U pojedinim predajama spominje se Ebu Ubejde b. el-Džerrah, radijallahu anhu, umjesto Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi

34 – Oni vjeruju u istinitost kaburskog *aẓāba* (patnje). Allah, dželle šanuh, njime će kazniti onoga ko je zaslužio patnju, a ako bude želio On, dželle šanuh, oprostiti će mu grijeha i poštediti ga kazne.⁶⁷ Dokaz za kaburski *aẓāb* su riječi Uzvišenog: **“Oni će se ujutro i naveče u vatri pržiti, a kada nastupi Čas: ‘Uvedite faraonove ljude u patnju najtežu!’”**

ve sellem. (Ebu Davud, br. 4649; Tirmizi, br. 3748; Nesāi, El-Kubra, br. 8138; Ibn Madže, br. 133; Ahmed, br. 1329).

⁶⁷ U jednoj podužoj predaji Berā b. 'Azib, radijallahu anhu, spominje da su jednog dana izašli sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, da isprate dženazu nekog čovjeka od ensarija. Kada su stigli kod kabura, tijelo još nije bilo zakopano, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo kraj kabura, a oni su sjeli oko njega. U ruci je imao štap kojim je kuckao po zemlji - a u drugoj predaji - svoj pogled dizao bi prema gore i spuštao. Zatim je podigao glavu i rekao: *“Ujčite se Allahu od kaburskih kazni”* – a u drugoj predaji: - *“O Allahu! Tebi se utječem od kaburske kazne!”* U ovoj predaji Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo je kako vjernik i nevjernik bivaju ispitivani u kaburu od strane dva meleka (Munkira i Nekira), pa je opisao uživanje vjernika i njegovu žudnju za nastupom Sudnjeg dana kako bi se što prije susreo sa porodicom i uživao u džennetskim ljepotama, ali i patnju nevjernika i njegov strah od nastupa Sudnjeg dana kako bi izbjegao džehennemsku kaznu. Predaju su zabilježili Ahmed, br. 18614; Ebu Davud, br. 4755; Ibn Madže i drugi, a imam Ibn Ebi el-'Izz el-Hanefi, rhm, kaže: “Svi učenjaci ehli-sunneta vel-džema'ata jednoglasni su da je značenje ovog hadisa ispravno.” (*Šerhu-akideti-tabā'ije*, 2/607).

(*El-Mu'min*, 46). Odredio im je do kraja dunjaluka patnju jutrom i večerju, ali ne i između toga. Onda kada nastupi Sudnji dan bit će kažnjavani najtežom patnjom, koja je trajna i bez prekida, a ne kao što je to bio slučaj na dunjaluku.⁶⁸ Uzvišeni je, također, rekao: **“A onaj ko okrene glavu od Knjige Moje, taj će teškim životom živjeti...”** tj. prije prestanka dunjaluka jer na to upućuje kraj ajeta: **“... i na Sudnjem danu ćemo ga slijepim oživjeti.”** (*Tā-Hā*, 124). U ovom ajetu je pojasnio da će teški život biti prije Sudnjeg dana, a mi svjedočimo da su židovi, kršćani i mušrici u ugodnom i prijatnom životu na dunjaluku. To nam ukazuje da se ajet ne odnosi na oskudan i težak život kada je u pitanju opskrba na dunjaluku jer mi smo svjedoci da je mušrici zaista posjeduju i to obilato. Dakle, ovaj ajet aludira na težak život nakon smrti, a prije proživljenja.⁶⁹

⁶⁸ Hafiz Ibn Kesir, rhm, veli: “*Ovaj ājet je velika osnova pripadnika ehliš-sunneta kada dokazuju postojanje kaburskog azāba u berzahu.*” (*Tefsir Kur'anil-aẓim*, 7/146).

⁶⁹ Neki komentatori Kur'ana ipak smatraju da je ajet općenit, tj. da se pod **“teškim životom”** misli na dunjalučki život prije kabura. Allah, dželle šanuh, će takve kazniti nesrećom, tugom i duševnom patnjom, a prsa će im učiniti skućenim i tijesnim, pa se neće naslađivati dunjalučim blagodatima, a ono što ih čeka poslije smrti još je teže i žešće. (Vidjeti: *Sinkiti, Edvā'ul-bejān*, 4/126). Doista je prava blagodat i istinsko uživanje imati duševno bogatstvo i smiraj, pa makar dotična osoba bila u materijalnoj oskudici i neimaštini, a sve drugo je kratkotrajno i

35 – Oni vjeruju u kabursko ispitivanje od strane dva meleka, Munkira i Nekira, zato što je to vjerodostojno preneseno od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem,⁷⁰ ali i zbog Allahovih riječi Uzvišenog Allaha: **“Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti i na ovom i na onom svijetu, a nevjernike će u zabludi ostaviti; Allah radi šta hoće.”** (Ibrāhim, 27), uz tumačenje ovog ajeta koje se prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.⁷¹

prolazno. Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Nije bogatstvo da posjeduješ mnogo imetka, nego je bogatstvo da budeš bogat u duši.”* (Buhari, br. 6446; i Muslim, br. 1051).

⁷⁰ Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Kada se mejjit (umrla) spusti u kabur dođu mu dva crno-želena meleka, jedan se zove Munkir, a drugi Nekir, pa ga upitaju: ‘Šta si govorio o ovom čovjeku?’...”*, pa do kraja hadisa u kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnio kako će se postupiti prema vjerniku, a kako prema nevjerniku i licemjeru, kao što se navodi i drugim hadisima o kaburskom ispitivanju od kojih su neki prethodili. (Tirmizi, br. 1071, Ibn Hibban, br. 3117, Ibn Ebi Āsim, br. 864 i dr., a Šejh Albāni, rhm, tvrdi da je lanac prenosilaca dobar. Vidjeti: *Silsiletul-ehādīs-sabiha*, 3/379-380).

⁷¹ Berā b. Āzib, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio ajet: **“Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti...”**, pa je rekao: *“Objavljen je povodom kaburskog azāba. Biće mu (mejjitu) rečeno: ‘Ko ti je gospodar?’, a on će reći: ‘Moj gospodar je Allah i moj poslanik je*

36 – Smatraju da je obaveza napustiti rasprave i prepirke o Kur'anu i drugim pitanjima u vjeri radi riječi Allaha, azze ve dželle: **“O Allahovim ajetima ne raspravljaju osim oni koji ne vjeruju.”** (*El-Mu'min*, 4), tj. raspravljaju o njima želeći da ih poreknu, a Allah najbolje zna.⁷²

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.” (Buhari, br. 1369; i Muslim, br. 2871).

⁷² Oni koji raspravljaju o ajetima i hadisima želeći da ih poreknu i negiraju, takve je Allah, dželle šanuh, nazvao nevjernicima. Međutim, oni koji se prepiru i raspravljaju o određenim vjerskim pitanjima i propisima, a nije im cilj negirati ih ili poreći, takvi nisu nevjernici, ali čine zabranjeno i prezreno djelo. Od Ebu Umame, radijallahu anhu, prenosi se da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Nije narod skrenuo s Pravog puta, nakon što su bili na uputi, a da im nije dato da raspravljaju.”* (Tirmizi, br. 3535; Ibn Māḏže, br. 48) Ujedno, dozvoljeno je raspravljati u određenim situacijama ako je cilj rasprave doći do istine, a oni koji vode raspravu posjeduju dovoljno znanja, te pridržavaju se moralnih načela prilikom rasprave i razilaženja. Rasprave, općenito, donese mnogo zla i u njima je izrazito malo hajra. Shodno tome, ispravni prethodnici *selefu-salib* zabranjivali su vođenje rasprava, pa čak i prisustvovanje takvim mjestima. Od Mu'āza b. Džebela, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: *“Ostavite rasprave i polemike zato što u tome nema mnogo hajra. Jedna od dvije skupine laže (nije u pravu), a obje skupine se ogriješe.”* (Dejlemi, *El-Firdavs fi me'suril-bitab*, 2/211). Poslušajmo savjet imama Ebu Bekra el-Āḏžurrija, rhm, koji kaže: *“Onaj kome Allah hoće dobro nadahne ga da slijedi sunnet Allahovog*

37 – Oni potvrđuju ispravnost hilafeta Ebu Bekra, radijallahu anhu, nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, po jednoglasnom izboru ashaba, radijallahu anhum.⁷³

38 – Potvrđuju hilafet Omera b. el-Hattaba nakon Ebu Bekra, radijallahu anhuma, zato što ga je Ebu Bekr odredio kao halifu prije smrti.⁷⁴

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i uputu na kojoj su bili ashabi, radijallahu anhum, i oni koji su ih slijedili po dobru od imama među muslimanima u svakom vremenu. Nadahne ga da izučava znanje zbog sebe, kako bi se udaljio od neznanja. Cilj mu je da nauči u ime Allaha, a ne da nauči kako bi se raspravljao, polemisao i prepirao se, niti radi neke dunjalučke koristi. Onaj kome to bude namjera, bit će spašen, inšallahu te'ala, od strasti, novotarija i zabluda." (*Kitābuš-Šerī'a*, 1/450).

⁷³ Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, u mnogim hadisima istakao je vrijednost Ebu Bekra, radijallahu anhu, te da je on najbolji čovjek u ummetu. U više prilika oporučio je muslimanima da se ugledaju na njega i da se povode za njim u dobru. Na samrtnoj postelji naredio mu je da predvodi namaz ashabima kao išaret da je najpreči da preuzme vođstvo ummeta, te je mnogim osobama oporučio da - ako njega, sallallahu alejhi ve sellem, ne nađu – obrate se Ebu Bekru. Ashabi, radijallahu anhum, tako su i postupili, pa su mu nakon smrti Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, jednoglasno dali prisegu na hilafet, kao što je to vjerodostojno zabilježio imam Buhari, rhm, u svom *Sahihu* (br. 7219). (Vidjeti: Ibn Tejmijje, *Medžmu'ul-fetāvā*, 35/48-49).

⁷⁴ Omer, radijallahu anhu, najbolji je ashab nakon Ebu Bekra es-Siddika. Oko toga su jednoglasni svi muslimani i mnogo je

39 – Potvrđuju hilafet Osmana b. Affana, radijallahu anhu, koji je izabran po slaganju *Šūre* koju je na samrtni oformio Omer, radijallahu anhu,⁷⁵ a u vezi s tim je postignut i konsenzus svih ostalih muslimana.⁷⁶

njegovih vrлина koje se spominju u autentičnim predajama. Znajući da je Omer najzaslužniji i najpreči da predvodi muslimane, Ebu Bekr, radijallahu anhu, neposredno prije smrti oporučio je ashabima da mu dadnu prisegu i izaberu ga kao halifu nakon što on umre, što su oni uradili, te ga jednoglasno izabrali za halifu. (Vidjeti: Ibn Sa'd, *Et-Tabakātul-kubrā*, 3/148-150).

⁷⁵ *Šūru* (savjetodavno tijelo) su sačinjavali Osman, Alija, Talha, Zubejr, Abdur-Rahman b. Auf i Sa'd b. Ebi Vekkas, radijallahu anhum. Omer, radijallahu anhu, za njih je rekao: "Ako mi dođe smrtni čas (edžel), ovoj šesterici pripada pravo da se savjetuju o izboru halife. To su oni kojima je bio zadovoljan Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, u trenutku svoje smrti." (Muslim, br. 567). Amr b. Mejmun el-Evdi, rhm, prenosi da je Omer, radijallahu anhu, na samrtni rekao: "Ne znam da ima iko za ovu stvar (hilafet) dostojniji od onih sa kojim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio zadovoljan, kada je htio umrijeti. Onaj koga oni izaberu poslije mene za halifu, on je stvarno halifa, pa slušajte ga i pokoravajte mu se!" Kaže Amr b. Mejmun: "Potom je poimenice spomenuo Osmana, Aliju, Talhu, Zubejra, Abdur-Rahmana b. Aufa i Sa'da b. Ebi Vekkasa." (Buhari, br. 1392).

⁷⁶ Misver b. Mahreme, radijallahu anhu, pripovijeda: "Šūra koju je imenovao Omer se sastala i na tom sastanku je Abdur-Rahman b. Auf rekao: 'Ja nisam od onih koji žele hilafet, ali, ako se slažete, ja ću predložiti jednog od vas' Tako su oni to i prepustili Abdur-Rahmanu. Nakon ove odluke svijet je počeo

dolaziti kod Abdur-Rahmana i ja nisam vidio nikoga da slijedi druge iz te šure ili ide za njima. Svijet je tih noći išao za Abdur-Rahmanom i savjetovao ga, sve dok nije došla noć poslije koje smo ujutro dali prisegu Osmanu. Te noći, pripovjeda Misver, Abdur-Rahman mi je, nakon što je jedan dio noći već bio prošao, pokucao na vrata. Zalupao je tako da sam se odmah probudio, 'Vidim da spavaš', reče mi on, 'a ja, tako mi Allaha, nisam u ove tri noći podvukao svoje oči s mnogo sna onako kako se one podvlače surmom. Otiđi i pozovi Zubejra i Sa'dal' Ja sam otišao i pozvao ih i on se s njima posavjetovao. Zatim me je ponovo pozvao i rekao mi: 'Zovni mi Aliju!' Ja sam otišao i pozvao ga i on je s njim razgovarao sve do ponoći, nakon čega je Alija ustao i s nadom (u hilafet) otišao od njega. Abdur-Rahman se nečega bojava za Aliju. 'Pozovi mi Osmana!', rekao mi je potom. Ja sam ga pozvao i oni su razgovarali sve dok ih nije razdvojio poziv muezina na sabah namaz. Nakon što je, predvodeći ljude, Abdur-Rahman klanjao sabah-namaz, članovi *Šûre* su sakupili se kod minbera. Tada je on pozvao sve muhadžire i ensarije koji su bili prisutni, kao i sve vojskovođe koji su te godine s Omerom obavili hadždž. Kada su sakupili se svi, Abdur-Rahman je izgovorio šehadet, a zatim je rekao: 'I nakon svega, o Alija, ja sam ispitao raspoloženje ljudi i vidio sam da oni nikoga ne smatraju ravnim Osmanu. Nemoj stoga dopustiti da budeš podložan prijekoru (ako postupiš suprotno)!', dodavši: 'Ja ti, Osmane, dajem prisegu na osnovama Allahovih propisa i propisa Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te prakse dvojice halifa poslije njega!' Abdur-Rahman mu je dao svoju prisegu, a i svijet mu je također dao svoju prisegu: muhadžiri, ensarije i vojskovođe te ostali muslimani." (Buhari, br. 7207).

40 – Potvrđuju hilafet Alije b. Ebi Taliba, radijallahu anhu, kojem je prisegu na hilafet dala skupina ashaba koji su učestvovali u bitki na Bedru. Među njima bili su Ammar b. Jasir, Sehl b. Hanif i drugi ashabi koji su sa njima se složili, ali uzimajući u obzir i sve Alijine, radijallahu anhu, plemenite vrline.⁷⁷

⁷⁷ Nakon što su buntovnici-haridžije nepravedno i siledžijski ubili pravednog halifu Osmana b. Affana, radijallahu anhu, optuživši ga za ono od čega je čist pred Allahom, svi preostali ashabi u Medini dali su prisegu na hilafet Aliji b. Ebi Talibu, radijallahu anhu, zato što nije preostao niko drugi ko je bolji od njega i preči za hilafet. On to, radijallahu anhu, nije želio, ali pod pritiskom ostalih ashaba prihvatio je da bi očuvao džema'at muslimana od većih podjela. Muhammed b. el-Hanefije, rhm, prenosi: "Bio sam uz Aliju kada je ubijen Osman, radijallahu anhumu, pa je ušao u svoju kuću i zatvorio se. Tada su mu došli ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: 'Čovjek je ubijen (tj. Osman) i neko mora da bude predvodnik ljudima, a nama nije poznato da je neko preči za toga od tebe i da je duže u islamu i bliži Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem.' 'Nemojte to raditi', reče im Alija, 'bolje je da vam budem obični ministar nego emir!' Oni mu rekoše: 'Tako nam Allaha, mi nećemo odustati sve dok ti ne dadnemo prisegu na hilafet!' 'Dobro onda', odgovori im Alija, 'ali samo javno u džamiji jer ne dolikuje da mi se daje prisega u tajnosti, a i ne treba da se dadne prisega osim onom s kim su zadovoljni muslimani!' Tada Ibn Abbas, radijallahu anhu, reče: 'Nije mi drago da ide u džamiju. Bojim se da se ne desi pobuna.' Ali je Alija, radijallahu anhu, odbio osim da ode u džamiju. Kada je ušao u džamiju, došli su muhadžiri i ensarije i dali mu prisegu, a i ostali ljudi su mu uz

41 – Oni ističu vrijednost ashaba s kojima je Allah zadovoljan i daju im prednost nad drugim ljudima radi riječi Uzvišenog: **“Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli.”** (*El-Feth*, 18); **“Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći...”** (*Et-Tevbe*, 100) Niko od onih za koje je Allah, dželle šanuh, rekao da je njima zadovoljan nije uradio djelo koje izaziva Njegovu srdžbu. Međutim, takvo stanje nije sa generacijom nakon njih – tabi'inima, osim pod uslovom da čine dobra djela. Pa tako, oni koji su došli nakon ashaba iz generacije tabi'ina i nisu činili dobra djela, ne obuhvata ih spomenuto zadovoljstvo u ajetu.

42 – Za onog koga srđi visoko mjesto ashaba, radijallahu anhum, kod Uzvišenog Allaha bojati je se najopasnije stvari – nevjerstva, radi riječi Uzvišenog Allaha: **“Muhammed je Allahov poslanik, a oni koji su s njim su strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i padaju na sedždu želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo, - na licima su im znaci, tragovi, od padanja na sedždu. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci, pa ga onda učvrsti i on ojača i ispravi se**

njih dali prisegu.” (Ebu Bekr el-Hallal, *Es-Sunne*, 2/416, br. 623).

na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača, - da bi **On s njima rasrdio nevjernike.**” (*El-Feth*, 29). Dakle, Allah, dželle šanuh, nas je obavijestio kako je ashabe učinio uzrokom srdžbe nevjernika.⁷⁸

43 – Oni tvrde da je njihov hilafet ispravan radi Allahovih, dželle šanuh, riječi: **“Allah obećava da će one koji budu vjerovali i dobra djela činili...”**, zatim je rekao: *“među vama”*, tj. onima koji su bili sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je spušten ajet; potom je rekao: **“... sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi i da će im sigurno strah bezbjednošću zamijeniti; oni će samo Meni ibadet činiti i neće**

⁷⁸ Rusteh Ebu Urve prenosi: “Bili smo kod imama Malika b. Enesa i neko je spomenuo čovjeka koji vrijeđa ashabe Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Malik, rhm, proučio ajet: **‘Muhammed je Allahov poslanik...’** sve dok nije došao do riječi: **‘... da bi On s njima rasrdio nevjernike.’**, potom je rekao: ‘Onaj u čijem srcu se nalazi prezir prema nekom od ashaba Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, na njega se odnosi ovaj ajet.’” (Ebu Nu'ajm, *Hiljetul-evlija*, 6/327). Hafiz Ibn Kesir, rhm, je kazao: “Na osnovu ovog ajeta imam Malik, rhm, dokazao je utemeljenost proglašavanja rafidija (šiija) koji mrze ashabe nevjernicima. Ashabi njih srde, a onaj koga srde ashabi je nevjernik po slovu ovog ajeta. S njegovim mišljenjem su složili se i mnogi drugi učenjaci.” (*Tefsirul-Kur'anil-Azim*, 7/362).

Mi nimalo širka pripisivati.” (*En-Nur*, 55). Allah je, doista, sa Ebu Bekrom, Omerom i Osmanom, radijallahu anhum, učvrstio vjeru ispunjavajući Svoje obećanje. Muslimani su bili sigurni i spokojni, napadali su druge, a nisu bili napadani, te su ulijevali strah u srca neprijatelja i nisu se nikoga bojali. Uzvišeni Allah obraća se skupini koja je izostala iza Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u bitki⁷⁹ rekavši im: **“I ako te Allah ponovo vrati nekima od njih, pa te zamole da im dopustiš da pođu s tobom u boj, ti im reci: ‘Nikad sa mnom u boj nećete ići i nikada se sa mnom protiv neprijatelja nećete boriti! Bili ste zadovoljni što ste prvi put izostali, zato ostanite s onima koji i onako ne idu u boj.’”** (*Et-Tevebe*, 83). Kada su sreli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tražili su od njega da im dozvoli da pođu sa njim u borbu, ali im nije dozvolio, pa je Uzvišeni Allah objavio: **“Oni koji su izostali sigurno će reći kada pođete da plijen uzmete: ‘Pustite i nas da vas pratimo!’ da bi izmjenili Allahove riječi. Reci: ‘Vi nas nećete pratiti, to je još prije Allah rekao!’, a oni će reći: ‘Nije tako, nego, vi nama zavidite.’ A nije ni to, već oni malo šta razumiju.”** (*El-Feth*, 15). A njima je rekao: **“Reci bedunima koji su izostali: ‘Bit ćete pozvani da se borite protiv naroda veoma hrabrog i moćnog, sve dok se ne pokori. Pa ako poslušate, Allah će**

⁷⁹ Misli se na vojni pohod na Tebuk, 9. god. po Hidžri.

vam lijepu nagradu dati, a ako izbjegnute, kao što ste i do sada izbjegavali, na muke nesnosne će vas staviti.” (*El-Fetħ, 16*). Dakle, ovi ajeti se odnose na one koji su bili živi u vremenu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada su izostali iza njega, ali jedna skupina od njih je ostala prisutna i u hilafetu Ebu Bekra, Omera i Osmana, radijallahu anhum, pa je onima koji su im se pokorili određena lijepa nagrada, a onima koji su odbili pokornost pripremljena je muka nesnosna.⁸⁰ U tome je nagovještaj njihovog, radijellahu anhum, hilafeta od strane Allaha, dželle šanuh.⁸¹ Molimo Allaha da ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema nekom od njih.⁸²

⁸⁰ U prvim ajetima je rečeno: **“Nikad sa mnom u boj nećete ići...”** i **“Vi nas nećete pratiti...”**, i tako je bilo, ali u drugom ajetu ipak je nagoviješteno: **“Bićete pozvani da se borite...”**, što aludira da su oni koji će ih pozvati u borbu pravedne halife nakon Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

⁸¹ Neki učenjaci, iako smatraju utemeljenim i ispravnim hilafet pravednih halifa, radijallahu anhum, na osnovu drugih dokaza, ipak smatraju da ovi ajeti nisu jasan dokaz s kojim se to može dokazati. (Vidjeti: Ibn Tejmijje, *Minhadžus-sunne*, 8/505-507).

⁸² Uzvišeni Allah je rekao: **“Oni koji će doći poslije njih govorit će: ‘Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekli i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima.’”** (*El-Hašr, 10*). Njegove riječi: **“... poslije njih”** i **“... braći našoj ”** odnose se na ashabe, radijallahu anhum.

44 – Priznavanje hilafeta jednog od četverice pravednih halifa neminovno podrazumjeva priznavanje hilafeta svih ostalih.⁸³

45 – Oni smatraju da je propisano obavljati džumu i druge namaze iza svakog vladara koji je musliman, bilo da je pobožan ili grješnik. Uzvišeni Allah učinio je džumu-namaz strogom obavezom i naredio je da se obavlja, iako je znao da će se pojaviti oni koji će je predvoditi od velikih grješnika i nevaljalnika. Dakle, nije izuzeo jedno vrijeme od drugog, niti je naredio da se nekad poziva na džumu, a ponekad ne poziva.⁸⁴

⁸³ Od Sefine, radijallahu anhu, prenosi se da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Hilafet nakon vjerovjesništva bit će trideset godina, a nakon toga će vlast Allah dati kome hoće.”*, zatim je Sefina rekao: *“Računaj hilafet Ebu Bekra dvije godine, hilafet Omera deset godina, hilafet Osmana dvanaest godina i hilafet Alije šest godina.”* (Ahmed, br. 21919; Ebu Davud, br. 4647; Tirmizi, br. 2226).

⁸⁴ Šejhul-islam Ibn Tejmije, rhm, je rekao: “Ashabi, radijallahu anhum, klanjali su namaz u džematu za osobama koje su bile poznate po javnom grijehu. Pa tako, Abdullah b. Mes'ud i drugi klanjali su za Velidom b. Ukbom b. Ebu Mu'ajtom koji je bio alkoholičar, čak im je jednom klanjao sabah četiri rekata i Osman b. Affan ga je radi toga bičevao. Isto tako, Abdullah b. Omer i drugi ashabi klanjali su za Hadždžadžom b. Jusufom; ashabi i tabi'ini klanjali su za Ibn Ebi Ubejdom, a on je bio osumnjičen za licemjerstvo i pozivao je u otvoreno u zabludu.” (*Medžmu'ul-fetava*, 3/281). Također je rekao: “Ako bi klanjač znao da je njegov imam

46 – Smatraju da je propisano boriti se protiv din-dušmana uz muslimanske vladare, iako su oni nepravednici i grješnici.⁸⁵ Ujedno, propisano je upućivati za njih dove da se poprave i da teže ka pravdi,⁸⁶

novotar koji poziva u novotariju ili grješnik koji javno griješi, ali je riječ o zvaničnom imamu tako da nije moguće klanjati osim za njim, kao imam za džumu namaz ili bajram ili na hadždžu i Arefatu i slično tome, onda je propisano klanjati za njim kod izrazite većine učenjaka prvih i kasnijih generacija. To je stav imama Ahmeda, Šafije, Ebu Hanife i drugih. Zato su govorili u knjigama o akidi da je propisano klanjati džumu i bajrame iza svakog imama, svejedno bio pobožan ili grješan. Isto tako, ako se u selu ne nalazi osim jedan imam, propisano je za njim klanjati namaze u džematu jer namaz u džematu je bolji od namaza pojedinca, iako je imam grješnik. Ovo što smo spomenuli je stav izrazite većine islamskih učenjaka: Ahmeda b. Hanbela, Šafije i drugih. Naprotiv, namaz u džematu je stroga dužnost svakog pojedinca po mezhebu imama Ahmeda i onaj ko ostavi klanjanje džume i džemata iza grješnog imama on je novotar kod imama Ahmeda i drugih imama Sunneta.” (*Medžmu'ul-fetava*, 23/352-353).

⁸⁵ *Pojasnjenje*: ako legitimni vladar u šerijatskoj državi pozove muslimane u odbrambenu ili napadačku borbu, dužni su da mu se odazovu, ne gledajući na njegovo stanje, da li je dobar ili loš vjernik jer u tome je očuvanje jedinstva zajednice i ostvarenje opće koristi za sve državljane.

⁸⁶ Imam Ebu Muhammed el-Berbehari, rhm, je rekao: “Kada vidiš čovjeka da upućuje dove protiv vladara, znaj da je onaj koji slijedi strasti, a kada vidiš čovjeka koji dovi za vladare da se poprave, znaj da je sljedbenik sunneta, inšallah. Fudajl b. Ijad je rekao: ‘Da znam da imam jednu dovu koja će biti

a zabranjeno je dizati pobunu protiv njih sabljama.⁸⁷

primljena, ja bih je sigurno uputio za vladara da se popravi.' Bilo mu je rečeno: 'O Ebu Alija, pojasni nam to što kažeš.', pa je odgovorio: 'Ako dovu uputim za sebe, neće se niko drugi okoristiti, a ako je uputim za vladara, on će se popraviti, a uz njega će se popraviti i ljudi i država.' Naređeno nam je da dovimo za njih da se poprave, a nije nam naređeno da dovimo protiv njih, pa čak i kada čine nepravdu i prelaze granice, nepravda i grijesi koje čine, sebi time štete, a ako se poprave, od toga će imati korist svi muslimani." (*Šerbus-sunne*, str. 113-114). Međutim, iako je propisano moliti Allaha da popravi stanje muslimanskih vladara, to ne znači da treba odobravati nepravdu koju čine, biti zadovoljan time, podržavati ih, braniti i sl. Naprotiv, treba ih savjetovati da se poprave, da ostave nepravdu, da se boje Allaha i ispunjavaju obaveze koje su im povjerene u emanet. Svako će biti pitan shodno svom znanju i stanju, a Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti. Ebu Abdullah Tarik b. Šihab el-Ehmesi prenosi da je neki čovjek upitao Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem: "Koji džihad je najbolji?", a on mu reče: "*Riječi istine u lice vladaru nasilniku!*" (Nesai, *Es-Sunenul-kubra*, br. 7786. Nevevi tvrdi da je hadis vjerodostojan).

⁸⁷ Auf b. Malik, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Najbolji vladari su oni vladari koje volite i koji vas vole, koji vam dovu uče i za koje vi dovu učite. A najgori su oni vladari koje mržite i koji vas mrže, koje proklinjete i koji vas proklinju.*" Upitan je: "Allahov Poslaniče, zar se nećemo protiv njih boriti našim sabljama?", pa je rekao: "*Ne, sve dok s vama klanjaju namaz. Kada kod svojih pretpostavljenih vidite nešto što prezirete, prezirite njihovo djelo ali im nemojte otkazivati poslušnost.*" (Muslim, br. 1855). Od Ummu Seleme, radijallahu

47 – Smatraju da ne treba učestvovati u borbama u vremenima fitni (smutnji).⁸⁸

anha, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Vama će vladati vladari čija će vam se neka djela svidati, a neka ćete prezirati. Ko bude ta djela prezirao bit će oslobođen grijeha. Ko ih bude negirao bit će spašen. Međutim, (grješan je) ko bude zadovoljan njima i bude ih slijedio.”* Rekli su: “Allahov Poslaniče, zar se nećemo boriti protiv njih?!” Rekao je: *“Ne, sve dok klanjaju.”* (Muslim, br. 1854). Šejhul-islam Ibn Tejmijje, rhm, je rekao: “Poznat je stav ehliš-sunneta da ne odobravaju pobunu protiv vladara i borbu protiv njih sabljama, iako su nepravednici, kao što na to upućuju mnogobrojni vjerodostojni hadisi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zlo koje nastane radi borbe protiv njih i smutnja daleko su veći i štetniji od zla koje je prisutno radi njihove nepravde kada nema smutnje. Pogrešno je prouzrokovati veće zlo kako bi se uklonilo manje. Ujedno, gotovo da je nepoznato u historiji da se neka skupina pobunila protiv vladara, a da ta pobuna nije prouzrokovala mnogo veći nered i obimniju štetu od onog nereda i štete radi kojih su pobunili se.” (*Minhadžus-sunne*, 3/391).

⁸⁸ Misli se na oružanu borbu između muslimana radi prevlasti, dunjaluka, nacionalizma i sl.. Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Ko se bude borio pod nedefinisanom/nejasnom zastavom, srdeći se radi nacionalizma ili poživajući ka nacionalizmu ili bude pomagao nacionalizam, pa tako pogine, poginut će na džahilijetski način. Ko se osmjeli, pa napadne na moj ummet ubijajući i dobre i loše, ne izuzimajući vjernike niti poštujući propisani ugovor, nije moj niti sam ja njegov.”* (Muslim, br. 1848). Također prenosi da je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Dogodit će se veliki neredi! Onaj ko u njima bude sjedio bit će bolji od onoga koji stoji, onaj koji bude stajao bit će bolji od*

48 – Smatraju propisanim voditi borbu pod komandom pravednog vladara, ako je zaista pravedan, protiv onih koji se nepravedno protiv njega pobune.⁸⁹

onog koji ide, a onaj koji bude išao bit će bolji od onog koji trči. Ko se u njih uključi oni će ga savladati, a ko nađe kakvo sklonište ili utočište neka se skloni u njega.” (Buhari, br. 3601).

⁸⁹ Kada se desi nesporazum među muslimanima obaveza je nastojati pomiriti ih bez borbe i proljevanja krvi. U tom kontekstu Uzvišeni je rekao: **“Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim poropisima ne prikloni. Pa ako se prikloni, onda ih nepristrasno izmirite i budite pravedni; Allah, zaista, pravedne voli.”** (*El-Hudžurat*, 9). Dakle, nije propisana borba osim u stanju kada jedna skupina odbije Allahov sud i nastavi nanositi štetu drugoj skupini. Međutim, bitno je ovdje napomenuti da nije svako za koga se kaže da je pobunjenik zaista pobunjenik. Nerijetko se zna desiti da se ta pitanja ispolitiziraju, pa se koriste u svrhu održavanja vlasti nepravednih vladara i sl. Zato šejhul-islam Ibn Tejmijje, rhm, kaže: “Neki ljudi ne prave razliku između borbe koja je fitna/smutnja, a koju je bolje napustiti nego u njoj učestvovati, poput sukoba između kraljeva i halifa i njihovih sljedbenika i borbe koja je propisana protiv haridžija, odmetnika i licemjera.” (*Medžmu'ul-fetava*, 4/450). Također je rekao: “Vladar nije nepogrješiv. Stoga, čovjek nije dužan da se bori uz njega protiv svakog ko mu otkáže poslušnost. Naprotiv, ne treba ni da mu se pokorava u onome što zna da je grijeh prema Allahu ili da je bolje ostaviti nego raditi.” (*Minbadžus-sunne*, 4/393).

49 – Smatraju državu islamskom, a ne nevjerničkom, sve dok se u njoj javno uče ezani i ikameti, te je njenim stanovnicima omogućeno obavljanje namaza, te su sigurni i spokojni.⁹⁰

⁹⁰ U vezi s ovim pitanjem ulema nema jednoglasan stav. Razlog tome je što ne postoje jasni i kategorički šerijatski tekstovi koji tačno definiraju islamsku zemlju i razdvajaju je preciznim opisima od neislamske. Dakle, riječ je samo o različitim poimanjima općenitih i dvosmislenih ajeta i hadisa od strane učenjaka, zato što je to pitanje aktualizirano tek nakon generacije ashaba i tabi'ina. S tim u vezi, šejh Ibn Usejmin, rhm, daje sljedeću definiciju: "Islamska zemlja je ona zemlja u kojoj se javno ističu simboli islama, kao ezan, namaz u džematu, džuma i slično tome, i njeni stanovnici se pripisuju islamu i primjenjuju Šerijat. A kada je posrijedi nesuđenje po Allahovom, azze ve dželle, zakonu, to može biti nevjerstvo, a može biti i manji grijeh od toga, kao što je Allah spomenuo u suri el-Maide: 'nevjernici', 'nepravednici' i 'grješnici' – shodno stanju onog koji ne sudi po Allahovom zakonu. Međutim, ako bi pretpostavili da vladarovo djelo doseže stepen nevjerstva, to opet ne čini državu neislamskom, sve dok su njeni stanovnici muslimani i preziru to što radi taj vladar." (*Medžmu fetava ve resail*, 25/391). Bitno je spomenuti da većina učenjaka smatra da postoje samo dvije vrste država: islamska i nevjernička, dok šejhul-islam Ibn Tejmijje, rhm, zauzima stav da postoji i treća vrsta, a to je pomiješana država, tj. ona koja nije ni islamska u potpunosti, niti je nevjernička u potpunosti, nego je pomiješana, pa će se prema svakom pojedincu ili grupaciji ophoditi onako kako zaslužuje. (Vidjeti: *Medžmu'ul-fetava*, 28/240).

50 – Vjeruju da niko od ljudi ne može zaraditi Džennet isključivo svojim djelima, jedino da ga Allah nagradi i smiluje mu se Svojom milošću kojom obuhvata onoga koga On hoće od robova.⁹¹ To što čovjek čini dobra djela je samo Allahova blagodät prema njemu. Niko ne posjeduje dokaz protiv Allaha, niti iko ima pravo da se žali ako njemu ne bi podario te blagodati. Uzvišeni je rekao: **“A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove, nijedan se od vas ne bi nikad od grijeha očistio; ali Allah čisti onoga koga On hoće.”** (*En-Nur*, 21); **“A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i vi biste, osim malo vas, sigurno šejtana slijedili.”** (*En-Nisa*, 83); **“On Svojom milošću naročito daruje onoga koga hoće.”** (*Alu Imran*, 74).

51 – Oni govore da je Allah, dželle šanuh, odredio svakom stvorenju životni rok kojeg će dostići. Uzvišeni je rekao: **“... kad rok njihov dođe, ni za tren ga jedan ne mogu ni odgoditi ni ubrzati.”** (*En-Nehl*, 61). Svako umire u roku koji mu je tačno određen, pa makar bio i ubijen. Allah je rekao: **“Reci: ‘I da ste u kućama svojim bili, opet bi oni kojima**

⁹¹ Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Nikoga neće uvesti u Džennet njegovo djelo.”* Upitaše: “Zar ni tebe, Allahov Poslaniče?”, a on reče: *“Ne, ni mene, jedino ako me Allah obaspe Svojom neizmjernom milošću.”* (Buhari, br. 5673; i Muslim, 2816).

je suđeno da poginu na mjestu pogibije svoje izišli...” (*Alu Imran, 154*).

52 – Uzvišeni Allah opskrbljuje svako živo biće opskrbom koja mu je dovoljna da se održi u životu i to je zagarantovao svakome koga ostavi u životu.⁹² On je taj koji čovjeka opskrbljuje, bilo da je ta opskrba halal ili haram,⁹³ ali opskrbljuje ga i dodatnim ukrasima koje ne utiču na opstanak njegovog života.

53 – Oni vjeruju da je Allah, dželle šanuh, stvorio šejtane koji prave pometnju sinovima Ademovim, alejhis-selam, zavaravaju ih i odvođe u zabludu.⁹⁴

⁹² Uzvišeni je rekao: **“Na Zemlji nema nijednog živog bića, a da ga Allah ne hrani. On zna gdje će koje boraviti i gdje će sahranjeno biti. Sve to ima u jasnoj Knjizi.”** (*Hud, 6*).

⁹³ Onaj ko jede haram opskrbu griješan je pred Allahom, dželle šanuh, osim u nuždi: **“Onome ko bude primoran, ali ne iz želje, samo toliko da utoli glad – pa, Gospodar tvoj će, zaista, oprostiti i samilostan biti.”** (*En-Nehl, 115*).

⁹⁴ Šejtan, la'anehullah, zarekao je se da će odvoditi ljude sa Pravoga puta: **“Tako mi dostojanstva Tvoga – reče – sigurno ću ih sve na stranputicu navesti, osim Tvojih među njima robova iskrenih!”** (*Sad, 82-83*). Uzvišeni je rekao: **“Prokleo ga Allah! A on je rekao: ‘Ja ću se, sigurno, potruditi da preotmem za sebe određen broj Tvojih robova i navodiću ih, sigurno, na stranputice i primamljivaću ih, sigurno, lažnim nadama i sigurno ću im zapovijedati pa će stoci uši rezati i sigurno ću im narediti pa će stvorenja Allahova mijenjati!’ A onaj ko za**

Šejtan je u mogućnosti da zavlada čovjekom svojim dodirom i izbezumi ga.⁹⁵

54 – Sihr i sihirbazi postoje na dunjaluku. Onaj ko se bavi sihrom čini time djelo nevjerstva jer vjeruje da koristi i šteti mimo Allahove dozvole.⁹⁶

zaštitinika šejtana prihvati, a ne Allaha, doista će propasti!” (*En-Nisa*, 118-119).

⁹⁵ Dokaz za to su Allahove, dželle šanuh, riječi: **“Oni koji jedu kamatu ustaju kao što ustaje onaj koga je dodirom šejtan izbezumio...”** (*El-Bekare*, 275).

⁹⁶ Sihr je svaki tajni i nepoznati vid liječenja ili izazivanja bolesti putem odučavanja, čaranja, zapisa, trava i slično što upotrebljava sihirbaz kako bi na tajnovit način pomogao ili naudilo određenoj osobi. Također, sihrom se smatra i svaki vid magije koja izokreće stvarnost u očima ljudi. Sihirbaz je onaj ko se bavi pravljenjem sihra putem saradnje sa šejtanima i pokvarenim džinnima. Oni mu se pokoravaju i pomažu mu, ali za uzvrat traže od njega da čini neka odvratna i Allahu mrska djela, kao da učini sedždu šejtanima ili baci Mushaf u izmet ili opsuje Allaha i sl. Pravljenje sihra, izučavanje, podučavanje i svaki drugi vid bavljenja istim je najstrožije zabranjeno i smatra se djelom nevjerstva i otpadništvom od vjere islama: **“... ali šejtani su učinili nevjerstvo učeći ljude sihru”** (*El-Bekare*, 102). Isti propis važi i za gatere, vračare i proricatelje sudbine koji putem džina, šejtana, zvijezda i određenih prirodnih pojava obavještavaju o budućnosti, sudbini, izgubljenim stvarima i sl. Sihirbazi su osuđeni na totalnu propast na dunjaluku i ahiretu i neće uspjeti ma gdje god bili: **“... a sihirbaz neće, ma gdje došao, uspjeti.”** (*Taha*, 69). Onaj ko ode kod sihirbaza, vračara i gatara te mu se

55 – Smatraju da se treba udaljiti od novotarija,⁹⁷ grijeha, hvalisanja, oholosti, umišljenosti, prevare, razvrata, otimačine i uznemiravanja drugih.

56 – Smatraju obaveznim ostaviti svaki vid uznemiravanja drugih,⁹⁸ a naročito gibet (ogovaranje),⁹⁹

obradi za pomoć, ali ne povjeruje u ono što govori, takvom namaz neće biti primljen četrdeset dana. Safija bint Ebi Ubejd, radijallahu anha, prenosi od nekih Resulullahovih supruge da je on, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Onaj ko ode proricatelju i upita ga o nečemu, namaz mu neće biti primljen četrdeset dana.*” (Muslim, br. 2230). Međutim, ako bi mu ipak povjerovao, onda je grijeh još veći. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Onaj ko ode proricatelju ili gataru i povjeruje u ono što mu kaže, taj je žaneverovao u ono što je objavljeno Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.*” (Ahmed, br. 9536; Hakim, br. 15; Bejheki, br. 16496 i dr. Hadis je sahih).

⁹⁷ Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, prenosi da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: “*Najgore stvari su novine u vjeri, a svaka novotarija je zabluda.*” (Muslim, br. 867). Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, je rekao: “Svaka novotarija je zabluda, pa makar je ljudi smatrali dobrom i lijepom!” (Tbn Betta, *El-Ibānetul-kubrā*, 1/339).

⁹⁸ Ebu Se'id el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi se da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio upitan o pravima puta, rekao: “*Obaranje pogleda, neuznemiravanje drugih, uzvratanje selama i naređivanje dobra, a odvrćanje od zla.*” (Buhari, br. 2465; i Muslim, br. 2121).

⁹⁹ Uzvišeni Allah je rekao: “**... i ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekome od vas bilo drago da jede meso umrloga**

osim po pitanju onog koji javno ispoljava novotariju i poziva u slijeđenje strasti. Govor o takvom oni ne smatraju ogovaranjem.¹⁰⁰

brata svoga – a vama je to odvratno – zato se bojte Allaha” (*El-Hudžurat*, 12). Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: “*Znate li šta je ogovaranje?*” “Allah i Njegov Poslanik znaju najbolje!”, odgovoriše prisutni. “*Ogovaranje je da svoga brata muslimana spomeneš po onome što on ne voli*”, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Neko upita: “A ako je to zaista tako kao što sam rekao o svom bratu?”, na šta Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: “*Ako je istina ono što si o njemu rekao, tada si ga ogovorio, a ako nije istina, onda si ga potvorio.*” (Muslim, br. 2589). Aiša, radijallahu anha, jednom prilikom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, je rekla: “Dosta ti je što je Safijja takva i takva!” – aludirajući na to da je niska – a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “*Tzgovorila si riječi koje, kada bi se pomiješale sa vodom mora, pomutile bi je.*” (Ebu Davud, br. 4875; i Tirmizi, br. 2502).

¹⁰⁰ Imam Ebu Zekerijja en-Nevevi, rhm, je rekao: “Znaj da je ogovaranje dozvoljeno u situacijama kada se želi ostvariti neki legitimni šerijatski cilj, a ne postoji drugi način da se do tog cilja dođe. Takvih je šest razloga/situacija: *prvi*, u slučaju kada su osobi učinjeni nasilje i nepravda, tada joj je dozvoljeno da se požali vladaru, ili kadiji, ili onome ko je u stanju da joj pomogne i zaštititi je od nasilnika, pa je dozvoljeno da kaže: ‘Taj i taj mi je učinio nepravdu’; *drugi*, tražiti pomoć i podršku u nastojanju da se spriječi zlo ili da se onaj ko čini loše djelo odvрати od njega i usmjeri na ono što je dozvoljeno i ispravno, pa će onome za koga se nada da može spriječiti zlo reći: ‘Taj čovjek radi to i to, pa ga opomeni’ i sl., a jedini mu je cilj da

57 – Smatraju da je propisano izučavati šerijatsko znanje iz njegovih izvora. Naročito se treba potruditi u izučavanju Kur'ana, kur'anskih znanosti, tefsira, te slušati sunnet Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, pamtit ga i ispravno razumijevati. Treba izučavati i izreke njegovih ashaba, radijallahu anhum, i sustegnuti

zaustavi činjenje zla jer u suprotnom, to je zabranjeno; *treći*, u slučaju kada osoba traži fetvu – pravno rješenje, dozvoljeno je da muftiji kaže: 'Moj otac, ili moj brat, ili moj muž, ili taj i taj čovjek..., učinio mi je nepravdu, pa ima li na to pravo? Na koji način da se riješim te nepravde? Kako da ostvarim svoje pravo?' i slično tome, ovo je dozvoljeno radi sveopće potrebe, ali je bolje i predostrožnije da bude indirektan i kaže: 'Šta kažeš o čovjeku koji radi tako i tako?' (...); *četvrti*, u slučaju kada želi upozoriti muslimane na neko zlo i uputiti im savjet (...); *peti*, ako se radi o osobi koja javno čini velike grijeha ili razne novotarije, poput onoga ko pije alkohol, uzurpira imetke, ljudima nameće razne poreze, nepravедno im otkupa imovinu, bavi se strogo zabranjenim stvarima – ovakvog je dozvoljeno spominjati u kontekstu grijeha koje čini javno, a zabranjeno je spominjati njegove ostale nedostatke koje ne ispoljava; *šesti*, prilikom opisivanja nekoga, tj. pojašnjenja o kojoj se osobi radi, npr. ako je čovjek poznat po određenom nadimku: ćoravi, šepavi, nijemi, slijepi, razroki i tome slično, dozvoljeno je spomenuti njegove karakteristike, međutim, strogo je zabranjeno spominjati ih s namjerom omalovažavanja i ismijavanja, a ako postoji neki drugi način da se te osobe opišu, bez da se spominju osobine koje smo naveli, to je svakako bolje i preče. Ovo je šest situacija koje spominju učenjaci, a većina je potvrđena konsenzusom i na to ukazuju mnogi vjerodostojni hadisi." (*Rijadus-salihin*, str. 432-433).

se od bilo kakavog lošeg izražavanja o njima.¹⁰¹ Ono što nam je preneseno o njima u lošem kontekstu, za to ćemo naći najljepše opravdanje, a ono što se desilo među njima od međusobnog neslaganja, ostavit ćemo Allahu, azze ve dželle.¹⁰²

¹⁰¹ Ebu Se'id el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Nemojte grđiti moje ashabe! Kada bi neko od vas podijelio zlata koliko je brdo Uhud, ne bi postigao nagradu koju oni postignu za udjeljivanje jednog mudda (dvije litre), pa ni pola toga.*” (Buhari, br. 3673; i Muslim, 2541). Imam Ebu Zur'a er-Rāzi, rhm, je kazao: “Kada vidiš čovjeka da omalovažava nekog od ashāba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, znaj da je on zindik (heretik, licemjer). Za nas je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, istina, ali oni udaraju na naše svjedoke kako bi srušili Kur'an i Sunnet, a ti i takvi su preči da budu srušeni jer su zindici.” (Hatib el-Bagdādi, *El-Kifaje*, str. 97). Hafiz Ibn Kesir, rhm, kaže: “Teško se onom ko mrzi ashabe, ili ih grdi i vrijeđa, ili pak grdi neke od njih!” (*Tefsirul-Kur'anil-'azim*, 4/203).

¹⁰² Omer b. Abdul-'Aziz, rhm, kada je bio upitan o Aliji, Osmanu, bitci kod deve, bitci na Siffinu i o onome što se dešavalo u tim događajima, rekao je: “Allah me je sačuvao da uprljam svoje ruke tom krvlju, pa nipošto ne želim da uprljam svoj jezik!” (Ibn Sa'd, *Et-Tabakatul-kubra*, 5/307). Jednom je bilo rečeno imamu Ahmedu b. Hanbelu: “Šta kažeš o onome što se dogodilo između Alije i Mu'avije?”, pa je rekao: “O njima ne govorim osim samo lijepo!” (Ibnul-Dževzi, *Menakibul-imam Ahmed*, str. 221).

58 – Smatraju da je obaveza držati se džema'ata,¹⁰³ jesti, piti i oblačiti samo ono što je halal, truditi se u činjenju dobrih djela, naređivati dobro i odvrćati od

¹⁰³ Pridržavanje džema'ata kada se spomene u kur'ansko-hadiskim tekstovima pod tim se podrazumijeva jedno od dva značenja: *prvo*, boravak u skupini muslimana koja je okupljena oko vladara koji sudi po Šerijatu, pa makar bio grješnik i vlast preuzeo silom mimo volje većine muslimana, sve dok sudi po Allahovom zakonu; i *drugo*, slijeđenje prvog džema'ata, tj. ispravnih prethodnika, pa makar čovjek bio sam na tom putu. (Vidjeti detaljnije: dr. Abdurrahman el-Luvejhik, *Mefhumu džema'atil-muslimin*, str. str. 72). U tom kontekstu imam Ebu Hatim Ibn Hibbān el-Busti, rhm, kaže: “Naredba da se slijedi džemā'at je općenit izraz pod kojim se misli na posebno značenje. Džemā'at je ono na čemu su bili jednoglasni ashabi Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Pa, prema tome, onaj koji se bude držao onoga na čemu su oni bili, radijallahu anhum, a udalji se od onih koji su došli nakon njih, takav se ne smatra od onih koji se suprostavljaju džemā'atu niti od onih koji se od džemā'ata odvajaju.” (*Sahib Ibn Hibbān*, 14/126-127). Imam Ebu Šāme ed-Dimeški, rhm, kaže: “Gdje god je došla naredba da se slijedi džemā'at, pod tim se misli na slijeđenje istine, pa makar onih koji je slijede bilo vrlo malo, a onih koji im se suprotstavljaju bilo vrlo mnogo. Istina je ono na čemu je bio prvi džemā'at – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi, radijallahu anhum. Zato ne treba se osvrćati na mnoštvo sljedbenika zablude nakon njih.” (*El-Bāisu 'alā inkāril-bide'i vel-havādis*, str. 22).

zla,¹⁰⁴ te udaljiti se od (provokacija) neznalica sve dok ih ne poduče ispravnom i pojasne im istinu,¹⁰⁵ a zatim im, nakon pojašnjenja, negirati ono što rade i kazniti

¹⁰⁴ Uzvišeni Allah je rekao: **“Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćate.”** (*Alu Imran*, 110).

¹⁰⁵ Allah, dželle šanuh, rekao je našem Poslaniku: **“.. i ne budi od neznalica!”** (*El-En'am*, 35), a u drugom ajetu mu naređuje: **“... i neznalica se kloni!”** (*El-E'arāf*, 199). Nuhu, alejhis-selam, zaprijetio je: **“Ja te savjetujem da neznalica ne budeš!”** (*Hud*, 46), a Musa, alejhis-selam, je govorio: **“Allahu se utičem da budem neznalica!”** (*El-Bekare*, 67), dok iskreni vjernici poručuju: **“Mi ne želimo društvo neukih!”** (*El-Kasas*, 55). Neznanje je uzrok svakog belaja na dunjaluku. Radi neznanja Allahovi poslanici i vjerovjesnici bili su utjerivani u laži. Nuh, alejhis-selam, rekao je svom narodu kada su odbili da ga slijede: **“.. ali ja, doista, vidim da ste vi narod koji ne zna!”** (*Hud*, 29). Lut, alejhis-selam, savjetovao je svoj narod: **“Zar da muškarcima sa strašću prilazite umjesto ženama? Vi ste, uistinu, neznalice!”** (*En-Neml*, 55). Musaov, alejhis-selam, narod kada je od njega zatražio da obožavaju kipove: **“... odredi i ti nama neko božanstvo, kao što i oni imaju božanstva”**, on im je na to rekao: **“Vi ste, uistinu, neznalice!”** (*El-E'arāf*, 138). Zato, šejhul-islam Ibn Tejmijje, rhm, konstatuje: “Neznanje i nepravda su osnova svakog zla.” (*Iktidau sirātil-mustekim*, 1/148). Allah, dželle šanuh, kaže: **“... i ne slijedite šejtanove stope jer vam je on neprijatelj očividni! On vas navraća na grijeh i razvrat i na to da o Allahu govorite ono što ne znate”** (*El-Bekare*, 168-169) i kaže: **“Zar o Allahu da govorite ono što ne znate!?”** (*El-E'arāf*, 28).

ih kako bi sa sebe skinuli odgovornost i nad njima uspostavili dokaz.¹⁰⁶

59 – Ovo što smo spomenuli je osnova vjere, put i vjerovanje imamā i slijedbenika hadisa (*ehlul-badis*) – onih koji nisu upali u novotarije, niti ih je zadesila fitna (smutnja) i onih koji ne omalovažavaju ništa od grijeha. Zato se svi prihvatite za Allahovo uže, čvrsto ga stisnite i nemojte se razilaziti!¹⁰⁷

60 – Znajte da je Allah, dželle šanuh, u Svojoj Plemenitoj knjizi obećao ljubav i oprost onima koji slijede Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te ih je učinio spašenom skupinom i zajednicom koju drugi slijede.¹⁰⁸ Uzvišeni je rekao onima koji su tvrdili da Ga vole: **“Reci: ‘Ako Allaha volite, mene**

¹⁰⁶ *Pojasňjenje*: ovaj govor se odnosi na muslimane kao kolektiv – propisano je da kazne ohole neznalice odgojnim mjerama, kako bi ih time podstakli da se poprave i vrate na istinu, ali sprovođenje šerijatskih kazni je, isključivo, u nadležnosti vlasti/vladara, tako da pojedinac nema pravo uzimati vlast u svoje ruke jer bi time nastao opći nered u društvu i šteta bi bila daleko veća.

¹⁰⁷ Allah, dželle šanuh, je rekao: **“Svi se čvrsto Allahova užeta držite i nikako se ne razjedinjujte!”** (*Alu Imran*, 103).

¹⁰⁸ Mu'avija b. Ebi Sufjan, radijallahu anhuma, prenosi da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Neprestajno će biti skupina od mog ummeta vidljiva na istini, neće im nauditi oni koji im se suprotstavljaju niti oni koji ih na cjedilu ostavljaju, sve dok ne dođe Allahova odredba, a oni su postojani na istini.”* (Buhari, br. 7312; i Muslim, br. 1037).

sljedite i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!” (*Alu Imran, 31*).¹⁰⁹

Molim Uzvišeniog Allaha da nas, iz Svoje blagodati i milosti, učini od onih koji su okoristili se znanjem i da nam podari bogobožnost koja će nas sačuvati zablude i skretanja s Pravog puta!

¹⁰⁹ Hasan el-Basri, rhm, pripovjeda: “Neki ljudi za vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekli su: ‘O Muhammede, mi zaista volimo našeg Gospodara!’, pa je Allah, azze ve dželle, spustio/objavio ovaj ajet: **Reci: Ako Allaha volite, mene sljedite i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti.**’ (*Alu Imran, 31*). Pa je, tako, učinio slijeđenje Njegovog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, znakom koji pokazuje ko su oni koji istinski vole Allaha, ali i uzrokom kazne onih koji mu otkazu pokornost.” (Ibn Džerir, *Džami'ul-bejan*, 5/325).

BILJEŠKA O AUTORU

Imam Ebu Bekr Ahmed b. Ibrahim b. Isma'il b. el-Abbas el-Džurdžāni el-Ismā'ili eš-Šafi'i rođen je 277. godine po Hidžri¹¹⁰ u gradu Gorgan.¹¹¹

Od rane mladosti počeo je sa prepisivanjem i učenjem hadisa, kaže se da je tada imao svega šest

¹¹⁰ Vidjeti: Zehebi, *Sijeru e'almin-nubela*, 16/292-293; Ibn Kesir, *Tabakatuš-šafi'ijjin*, str. 305; Ibn Abdul-Hadi, *Tabakātu ulemāil-badis*, 3/140-141; Safedi, *El-Vafi bil-vefejāt*, 6/135; Subki, *Tabakatuš-šafi'ijjetil-kubra*, 3/7.

¹¹¹ Gorgan (ar. *Džurdžān*), ranije poznat kao Asterābād, je sjedište pokrajine Golestan koja se nalazi na sjeveru današnje tzv. Islamske Republike Iran. Od Kaspijskog jezera udaljen je oko 30 km, a od glavnog grada Teherana približno 400 km. Muslimani prvi put osvajaju ovaj grad za vrijeme pravednog halife Omera b. el-Hattaba, radijallahu anhu, da bi ga nakon toga ponovo izgubili, ali konačno biva osvojen u toku vladavine Sulejmana b. Abdul-Melika, 7. emevijskog halife. Gorgan je stoljećima bio stjecište islamske uleme, mislilaca i intelektualaca ehlišunnetske provincije, sve dok ga safavidi nisu otele od muslimana i pretvorili u jednu od šiitskih metropola. (Vidjeti detaljnije o historijatu ovog grada: Ahmed el-Jakubi, *El-Buldan*, str. 92; Ebu Ishak el-Istahri, *El-Mesalik vel-memalik*, str. 212; Hamza es-Sehmi, *Tarihu Džurdžān*, str. 44-51; Šerif el-Idrisi, *Nužbetul-muštak*, 2/688; Jakut el-Hamevi, *Mu'džemul-buldan*, 2/119-122).

godina.¹¹² Radi traganja za hadisima Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, putuje u mnoge islamske gradove, koji važe za najveće naučne centre tog vremena, poput Bagdada, Kufe, Basre, Mosila, Raja, Hamdana, Mekke i dr.¹¹³

Imam Ebu Abdullah el-Hakim o njemu je rekao: “Bio je jedinstvena ličnost svog vremena i šejh svih učenjaka hadisa. Predvodio je druge u vjeri i nauci i bio je karakterna ličnost okićena darežljivošću.”¹¹⁴

Ebu Sa'd es-Sem'ani, rhm, kaže: “On je bio imam stanovnika Gorgana i na njega su vraćali se u hadisu i fikhu (...) Poznatiji je od toga da se o njemu uopšte govori...”¹¹⁵

Hafiz Šemsuddin ez-Zehebi, rhm, tvrdi: “On je imam, hafiz hadisa, izrazito pouzdan, šejhul-islam.”¹¹⁶

Imam Ibn Kesir, rhm, opisuje ga na sljedeći način: “Bio je veliki hafiz i mnogo je putovao u potrazi za hadisima. Prenosi od velikog broja šejhova, a i od

¹¹² Vidjeti: Zehebi, *Tarihul-islam*, 8/353.

¹¹³ Vidjeti: Halili, *El-Iršadu fi ma'rifeti ulemail-hadis*, 2/793; Sem'ani, *El-Ensāb*, str. 239; Safedi, *El-Vāfi bil-vefejāt*, 6/135.

¹¹⁴ Ibn Nukta, *Et-Tekjīd*, 1/130.

¹¹⁵ *El-Ensāb*, str. 239.

¹¹⁶ *Tezkiretul-huffāz*, 3/106.

njega drugi prenose dalje. Iza sebe je ostavio veliki broj izrazito korisnih djela, a ujedno je davao lijepe prigovore drugima i bio je ispravnog vjerovanja.”¹¹⁷

Hafiz Ibn Abdul-Hadi rekao je: “On je imam, veliki hafiz hadisa, jedan od najpoznatijih imama...”¹¹⁸

Ebu Ibrahim b. Musa, rhm, govorio je: “Ebu Bekr el-Isma'ili bio je dobročinitelj svojim roditeljima, pa je postigao uspjeh bereketom njihovih dova.”¹¹⁹

Najpoznatija pisana djela koja je ostavio iza sebe u naslijeđe ummetu su: *El-Mustehrežu alā Sahibil-Bubāri*, *Musned 'Umer b. el-Hattāb*, *El-Mu'džem fi esāmiš-šujub*, *Mu'džemus-sahabe*, *El-Musnedul-kebir*, *El-'Avali* i *'Ia'tikād eblis-sunne* (knjiga koja je pred nama), a većina ih je u današnje vrijeme, nažalost, izgubljeno.¹²⁰

Najistaknutiji šejhovi/učitelji pred kojima je stjecao znanje bili su: Ibn Huzejme, Muhammed b. Usman b. Ebi Šejbe, Muhammed b. Jahja el-Mervezi, Jusuf b. Ja'kub el-Kadi, Ahmed b. Ali el-Mevsili,

¹¹⁷ *El-Bidāje ven-nihāje*, 15/405.

¹¹⁸ *Tabakātu ulemāil-hadis*, 3/140.

¹¹⁹ Sehmi, *Tārihu Džurdžān*, str. 109.

¹²⁰ Vidjeti: dr. Zijad Mensur, predgovor valorizacije djela *El-Mu'džemu fi esami šujub Ebi Bekr el-Isma'ili*, str. 166-167.

Hasan el-Kattan, Hamza el-Katib, Džafer el-Firjabi, Fadl el-Džumehi, Abdan el-Askeri i dr.¹²¹

Neki od njegovih učenika su: Ebu Abdullah el-Hakim, Ebu Bekr el-Berkani, Ebu Bekr el-Havarizmi, Jahja el-Ebhuri, Ali el-Džurdžani, Hamza es-Sehmi, Ahmed eš-Širazi, Abdul-Vahid el-Mu'addel i dr.¹²²

Na ahiret je preselio u subotu, 10. redžeba 371. godine po Hidžri, i to u 94. godini života.¹²³ Ukopan je sutradan, a dženazu je predvodio njegov sin hafiz Ebu Nasr Muhammed b. Ahmed, rhm.¹²⁴

¹²¹ Vidjeti: Sehmi, *Tāribu Džurdžān*, str. 111; Ibn Nukta, *Et-Tekjidu li ma'rifeti ruwatis-suneni vel-mesaniid*, 1/129; Zehebi, *Sijeru e'almin-nubela*, 16/293, *Tezkiretul-huffāz*, 3/106; Ibn Kesir, *Tabakatuš-šafi'ijjin*, str. 305.

¹²² Vidjeti: Zehebi, *Sijeru e'almin-nubela*, 16/293, *Tezkiretul-huffāz*, 3/106; Subki, *Tabakatuš-šafi'ijjetil-kubra*, 3/7; Sujuti, *Tabakatul-huffāz*, str. 382.

¹²³ Vidjeti: Sehmi, *Tāribu Džurdžān*, str. 109; Zehebi, *Tezkiretul-huffāz*, 3/108; Ibn Kesir, *El-Bidaje ven-nihaje*, 15/405; Safedi, *El-Vāfi bil-vefejāt*, 6/135.

¹²⁴ Sem'ani, *El-Ensab*, str. 241.

KORIŠTENA LITERATURA

1. Abd b. Humejd, Ebu Muhammed Abdul-Hamid b. Humejd el-Kešši (umro 249. h.g.), *El-Muntehab min Musned Abd b. Humejd*, Mektebetus-Sunne, Kairo, T1, 1408. god.
2. Abdur-Rahman b. Mu'alla el-Luvejhik, *Mefhūmu džemā'atil-muslimin*, Darul-Verrak, Bejrut, T1, 1423. god.
3. Adžurri, Ebu Bekr Muhammed b. el-Husejn el-Adžurri (umro 360. h.g.), *Kitābuš-Šeri'a*, Darul-Vatan, Rijad, T2, 1420. god.
4. Ahmed b. Hanbel, Ebu Abdullah Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eš-Šejbani (umro 241. h.g.), *Musned Ahmed b. Hanbel*, Muessesetur-Risale, Bejrut, T1, 1417. god.
5. Albani, Muhammed b. Nasiruddin el-Albani (umro 1420. h.g.), *Sahibul-Džāmi'is-sagir*, El-Mektebul-islami, Bejrut, T3, 1408. god.
6. Albani, Muhammed b. Nasiruddin el-Albani (umro 1420. h.g.), *Silsiletul-ehādisis-sabiha*, Mektebetul-Me'arif, Rijad, T1, 1415-1422. god.
7. Begavi, Ebu Muhammed el-Husejn b. Mes'ud el-Begavi (umro 516. h.g.), *Šerbus-Sunne*, El-Mektebul-islami, Bejrut, 1403. god.
8. Bejheki, Ebu Bekr Ahmed b. el-Husejn el-Bejheki (umro 458. h.g.), *Es-Sunenul-kubra*, Darul-Kutubil-'ilmijje, T3, 1424. god.
9. Berbehari, Ebu Muhammed el-Hasan b. Ali b. Halef el-Berbehari (umro 329. h.g.), *Šerbus-Sunne*, Mektebetu Daril-minhadž, Rijad, T1, 1426. god.
10. Buhari, Ebu Abdullah Muhammed b. Isma'il el-Buhari (umro 256. h.g.), *Sahibul-Buhari / El-Džāmi'us-sahib*, Darul-

Minhadž, Džedda, T2, 1429. god.

11. Darimi, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdur-Rahman ed-Darimi (umro 255. h.g.), *Es-Sunen*, Darul-Mugni, Rijad, T1, 1412. god.
12. Darimi, Ebu Se'id 'Usman b. Se'id ed-Darimi (umro 280. h.g.), *Er-Reddu 'alel-džehmije*, Daru Ibnil-Esir, Kuvajt, T2, 1416. god.
13. Darimi, Ebu Se'id 'Usman b. Se'id ed-Darimi (umro 280. h.g.), *Nakdu Usman b. Se'id 'alel-Merisi*, Darul-Mejman, Rijad, T1, 1434. god.
14. Dejlami, Širuvejh b. Šhredar ed-Dejlami (umro 509. h.g.), *El-Firdevs bi me'sūril-bitāb*, Darul-Kutubil-'ilmije, Bejrut, T1, 1406. god.
15. Ebu Davud, Sulejman b. el-Eš'as es-Sidžistani (umro 275. h.g.), *Es-Sunen*, Darur-Risaletil-alemije, Bejrut, T1, 1430. god.
16. Ebu Nu'ajm, Ahmed b. Abdullah el-Asbehani (umro 430. h.g.), *Hiljetul-evlija ve tabakātul-esfija*, Darul-Fikr, Bejrut, 1416. god.
17. Ebu Šame, Abdur-Rahman b. Ismail ed-Dimeški (umro 665. h.g.), *El-Bā'isu 'alā inkāril-bide'i vel-havādis*, Darul-Huda, Kairo, T1, 1398. god.
18. Hakim, Ebu Abdullah Muhammed b. Abdullah el-Hakim en-Nejsaburi (umro 405. h.g.), *El-Mustedreku 'ales-Sabihajn*, Darul-Kutubil-'ilmije, Bejrut, T1, 1411. god.
19. Halili, Ebu Ja'la Halil b. Abdullah el-Halili el-Kazvini (umro 446. h.g.), *El-Iršād fi ma'rifeti 'ulemāil-hadis*, Mektebetur-Rušd, Rijad, T1, 1409. god.
20. Hallal, Ebu Bekr Ahmed b. Muhammed el-Hallal (umro 311. h.g.), *Es-Sunne*, Darur-Raje, Rijad, T1, 1410. god.
21. Hatib, Ebu Bekr Ahmed b. Ali el-Hatib el-Bagdadi (umro

463. h.g.), *El-Kifāje fi 'ilmir-rivāje*, Dairetul-me'arifil-usmanije, Hajder Abad 1357. god.
22. Herevi, Ebu Isma'il Abdullah b. Muhammed el-Ensari el-Herevi (umro 481. h.g.), *Zemmul-kelemi ve ehlihi*, Mektebetul-'ulumu vel-hikem, Medina, T1, 1418. god.
 23. Ibn Abdil-Berr, Ebu 'Umer Jusuf b. Abdullah b. Abdil-Berr el-Kurtubi (umro 463. h.g.), *Džāmi'u bejanil-'ilmi ve fadlih*, Daru Ibnil-Dževdi, Demam, T1, 1414. god.
 24. Ibn Abdil-Berr, Ebu 'Umer Jusuf b. Abdullah b. Abdil-Berr el-Kurtubi (umro 463. h.g.), *Et-Tembidu limā fil-Muwetta minel-me'āni vel-esānid*, Vizaretu umumil-evkaf veš-šu'unil-islamije, Maroko, 1387. god.
 25. Ibn Abdil-Hadi, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Abdil-Hadi es-Salihi (umro 744. h.g.), *Tabakātu 'ulemāil-hadis*, Muessesetur-Risale, Bejrut, T2, 1417. god.
 26. Ibn Baz, Abdul-Aziz b. Abdullah b. Baz (umro 1420. h.g.), *Medžmu'u fetāwā ve mekālātun mutenervi'a*, Darul-Ifta/Darul-Kasim, Rijad, T1, 1420. god.
 27. Ibn Betta, Ebu Abdullah Ubejdullah b. Muhammed el-'Ukberi (umro 387. h.g.), *El-Ibānetul-kubra*, Darur-Raje, Rijad, 1415-1426. god.
 28. Ibn Ebi Asim, Ebu Bekr Ahmed b. Amr eš-Šejbani (umro 287. h.g.), *Es-Sunne*, El-Mektebul-islami, Bejrut, T1, 1400. god.
 29. Ibn Ebi-'Izz, Sadruddin Muhammed b. Alauddin el-Hanefi (umro 792. h.g.), *Šerbul-'Akidetit-Tabāviye*, Muessesetur-Risale, Bejrut, T10, 1417. god.
 30. Ibn Hadžer, Ebul-Fadl Šihabuddin Ahmed b. Ali b. Hadžer el-'Askalani (umro 852. h.g.), *Fethul-Bāri šerbu Sahibil-Buhāri*, El-Mektebetus-selefijje, Kairo, 1379. god.
 31. Ibn Hibban, Ebu Hatim Muhammed b. Hibban el-Busti

- (umro 354. h.g.), *Saḥīḥu Ibn Hibbān (El-Iḥsān)*, Muessesetur-Risale, Bejrut, T1, 1408. god.
32. Ibn Kesir, Ebul-Fida Isma'il b. 'Umer b. Kesir ed-Dimeški (umro 744 h.g.), *El-Bidāje ven-nihāje*, Daru Hedžer, Džiza, T1, 1424. god.
 33. Ibn Kesir, Ebul-Fida Isma'il b. 'Umer b. Kesir ed-Dimeški (umro 744 h.g.), *En-Nihāje*, Darul-Džil, Bejrut, 1408. god.
 34. Ibn Kesir, Ebul-Fida Isma'il b. 'Umer b. Kesir ed-Dimeški (umro 744 h.g.), *Tabakātus-ṣāfi'ijjin*, Mektebetus-sekafetidinijje, Kairo, 1413. god.
 35. Ibn Kesir, Ebul-Fida Isma'il b. 'Umer b. Kesir ed-Dimeški (umro 744 h.g.), *Tefsirul-Kur'anil-'Aẓim*, Darut-Tajjibe, Rijad, T2, 1420. god.
 36. Ibn Kudame, Ebu Muhammed Muveffek Abdullah b. Ahmed el-Makdisi (umro 620. h.g.), *Zemmut-te'vil*, Ed-Darus-selefijje, Kuvajt, T1, 1406. god.
 37. Ibn Madže, Ebu Abdullah Muhammed b. Jezid b. Madže el-Kazvini (umro 273. h.g.), *Es-Sunen*, Darur-Risaletilemijje, Bejrut, T1, 1430. god.
 38. Ibn Nukta, Ebu Bekr Muhammed b. Abdul-Ganijj b. Nukta el-Hanbeli (umro 629. h.g.), *Et-Tekjīd li ma'rifeti ruwātis-suneni vel-mesānid*, Darul-Kutubil-'ilmijje, Bejrut, T1, 1408. god.
 39. Ibn Redžeb, Zejnuddin Abdur-Rahman b. Ahmed b. Redžeb el-Hanbeli (umro 795. h.g.), *Džāmi'ul-'ulūmi vel-bikem*, Muessesetur-Risale, Bejrut, T7, 1422. god.
 40. Ibn Sa'd, Ebu Abdullah Muhammed b. Sa'd el-Basri (umro 230. h.g.), *Et-Tabakātul-kubra*, Darul-Kutubil-'ilmijje, Bejrut, T1, 1410. god.
 41. Ibn Tejmiije, Ebul-Abbas Ahmed b. Abdul-Halim b. Tejmiije el-Harrani (umro 728. h.g.), *Der'u te'arudil-'akli*

- ven-nakl*, Džami'atul-Imam Muhammed b. Su'ud el-Islamijje, Rijad, T2, 1411. god.
42. Ibn Tejmijje, Ebul-Abbas Ahmed b. Abdul-Halim b. Tejmijje el-Harrani (umro 728. h.g.), *El-'Akidetul-Vāsitiyye*, Edvaus-selef, Rijad, T2, 1420. god.
 43. Ibn Tejmijje, Ebul-Abbas Ahmed b. Abdul-Halim b. Tejmijje el-Harrani (umro 728. h.g.), *El-Imān*, El-Mektebul-islami, Aman, T5, 1416. god.
 44. Ibn Tejmijje, Ebul-Abbas Ahmed b. Abdul-Halim b. Tejmijje el-Harrani (umro 728. h.g.), *Et-Tedmurijje/Tabkikul-ısbāt lil-esmāi ves-sifāt*, Mektebetul-'Ubejkan, Rijad, T6, 1421. god.
 45. Ibn Tejmijje, Ebul-Abbas Ahmed b. Abdul-Halim b. Tejmijje el-Harrani (umro 728. h.g.), *Iktidāus-sirātil-mustekim li muhālefeti ashābil-džehim*, Daru 'Aleml-kutub, Bejrut, T7, 1419. god.
 46. Ibn Tejmijje, Ebul-Abbas Ahmed b. Abdul-Halim b. Tejmijje el-Harrani (umro 728. h.g.), *Medžmu'ul-fetāwa*, Mudžeme'ul-Mushafiš-Šerif, Medina, T1, 1416. god.
 47. Ibn Tejmijje, Ebul-Abbas Ahmed b. Abdul-Halim b. Tejmijje el-Harrani (umro 728. h.g.), *Minbadžus-sunnetin-nebevijje*, Džami'atul-Imam Muhammed b. Su'ud el-Islamijje, Rijad, T1, 1406. god.
 48. Idrisi, Muhammed b. Muhammed el-Haseni el-Idrisi (umro 560. h.g.), *Nužbetul-muštak fi ihtirākil-āfāk*, Daru 'Aleml-kutub, Bejrut, T1, 1409. god.
 49. Ibnul-Dževzi, Ebul-Feredž Abdur-Rahman b. Ali b. el-Dževzi (umro 597. h.g.), *Menākibul-imām Ahmed*, Daru Hedžer, Džiza, T2, 1409. god.
 50. Ibnul-Kajjim, Muhammed b. Ebi Bekr el-Dževzijje (umro 751. h.g.), *Muhtesarus-Savāikil-mursele*, sažetak: Šemsuddin

el-Ba'li, Darul-Hadis, Kairo, T1, 1422. god.

51. Ibn Usejmin, Muhammed b. Salih el-Usejmin (1421. h.g.), *Medžmū'u fetāvā ve resāil*, Darul-Vetan/Darus-Surejja, 1413. god.
52. Ibn Usejmin, Muhammed b. Salih el-'Usejmin (umro 1421. h.g.), *Šerhul-Akidetil-Vāsitiije*, Dar Ibnil-Dževzi, Demam, T6, 1421. god.
53. Ismaili, Ebu Bekr Ahmed b. Ibrahim el-Isma'ili (umro 371. h.g.), *El-Mu'džemu fi esāmi šujūh Ebi Bekr el-Isma'ili*, Mektebetul-'ulumu vel-hikem, Medina, T1, 1410. god.
54. Ismaili, Ebu Bekr Ahmed b. Ibrahim el-Isma'ili (umro 371. h.g.), *'Tatikādu ehlis-sunne*, Mektebetu Daril-minhadž, Rijad, T1, 1430. god.
55. Istahri, Ebu Ishak Ibrahim b. Muhammed el-Farisi el-Istahri (umro 346. h.g.), *El-Mesālik vel-memālik*, Daru Sadir, Bejrut, 1424. god.
56. Jakubi, Agmed b. Ishak b. Džafer el-Ja'kubi (umro 292. h.g.), *El-Buldān*, Darul-Kutubil-'ilmijje, Bejrut, T1, 1422. god.
57. Jakut el-Hamevi, Šihabuddin Ebu Abdullah Jakut b. Abdullah el-Hamevi (umro 626. h.g.), *Mu'džemul-buldān*, Daru Sadir, Bejrut, T2, 1415. god.
58. Lalekai, Ebul-Kasim Hibetullah b. el-Hasan el-Lalekai (umro 418. h.g.), *Šerhu usūli 'iatikād ehlis-sunneti vel-džemā'a*, Darut-Tajjibe, Rijad, T8, 1423. god.
59. Mervezi, Ebu Abdullah Muhammed b. Nasr el-Mervezi (umro 294. h.g.), *Ta'zīmu kadris-sala*, Mektebetud-Dar, Medina, T1, 1406. god.
60. Muhammed b. Abdur-Rahman el-Humejjis, *'Tatikādu eimmetis-selef*, Daru Ilaf, Kuvajt, T1, 1420. god.
61. Muslim, Ebul-Husejn Muslim b. el-Hadždžadž el-Kušejri

- (umro 261. h.g.), *Sahibu Muslim/El-Musnedus-sahib*, El-Metbe'atul-amire, Istanbul, 1329-1334. god.
62. Nesai, Ebu Abdur-Rahman Ahmed b. Šu'ajb en-Nesai (umro 303. h.g.), *Es-Sunenul-kubra*, Muessesetur-Risale, Bejrut, T1, 1421. god.
 63. Nesai, Ebu Abdur-Rahman Ahmed b. Šu'ajb en-Nesai (umro 303. h.g.), *Es-Sunenul-sugra*, Mektebul-metbu'atil-islamijje, T2, 1406. god.
 64. Nevevi, Ebu Zekerijja Jahja b. Šeref en-Nevevi (umro 676. h.g.), *Rijadus-salihin*, Muessesetur-Risale, Bejrut, T3, 1419. god.
 65. Safedi, Salahuddin Halil b. Ebik es-Safedi (umro 764. h.g.), *El-Vafi bil-vefejāt*, Daru Ihjait-turas, Bejrut, 1420. god.
 66. Sahsevani, Muhammed Bešir es-Sehsevani el-Hindi (umro 1326. h.g.), *Sijānetul-insān 'an vesvesetiš-šejbi Dahlān*, El-Metbe'atus-selefijje, Kairo, T4, 1410. god.
 67. Sehmi, Ebul-Kasim Hamza b. Jusuf es-Sehmi (umro 427. h.g.), *Tarihu Džurdžān*, Daru 'Aleml-kutub, Bejrut, T4, 1407. god.
 68. Sem'ani, Abdul-Kerim b. Muhammed es-Sem'ani (umro 562. h.g.), *El-Ensāb*, Dairetul-me'arifil-'usmanijje, Hajder Abad, T1, 1382. god.
 69. Subki, Tadžuddin Abdul-Vehhab b. Tekijjuddin es-Subki (umro 771. h.g.), *Tabakātus-šafi'ijjetil-kubra*, Daru Hedžer, Džiza, T2, 1413. god.
 70. Sujuti, Dželaluddin Abdur-Rahman b. Ebi Bekr es-Sujuti (umro 911. h.g.), *Tabakātul-huffāž*, Darul-Kutubil-'ilmijje, Bejrut, T1, 1403. god.
 71. Šātibi, Ibrahim b. Musa eš-Šātibi (umro 790. h.g.), *El-'Iatisām*, Dar Ibn Affan, Rijad, T1, 1412. god.

72. Šinkiti, Muhammed el-Emin b. Muhammed el-Muhtar eš-Šinkiti (umro 1393. h.g.), *Edvān-ul-bejan fī idāhil-Kur'ani bil-Kur'an*, Darul-Fikr, Bejrut, 1415. god.
73. Taberi, Ebu Dža'fer Muhammed b. Džerir et-Taberi (umro 310. h.g.), *Sarih-us-sunne*, Darul-Hulefa, Kuvajt, T1, 1405. god.
74. Taberi, Ebu Dža'fer Muhammed b. Džerir et-Taberi (umro 310. h.g.), *Tefsirut-Taberi/Džāmi'ul-bejān*, Daru Hedžer, Džiza, T1, 1422. god.
75. Tirmizi, Ebu 'Isa Muhammed b. 'Isa et-Tirmizi (umro 279. h.g.), *El-Džām'ul-Kebir/Sunenut-Tirmizi*, Darul-Garbil-islami, Bejrut, 1416. god.
76. Zehebi, Ebu Abdullah Šemsuddin Muhammed b. Ahmed ez-Zehebi (umro 748. h.g.), *El-Erbe'ūne fī sifāti Rabbil-'alemin*, Mektebetul-'ulumi vel-hikem, Medina, T1, 1413. god.
77. Zehebi, Ebu Abdullah Šemsuddin Muhammed b. Ahmed ez-Zehebi (umro 748. h.g.), *Sijeru e'alāmin-nubela*, Muessesetur-Risale, Bejrut, T3, 1405. god.
78. Zehebi, Ebu Abdullah Šemsuddin Muhammed b. Ahmed ez-Zehebi (umro 748. h.g.), *Tarihul-islam*, Darul-Garbil-islami, Bejrut, T1, 1423. god.
79. Zehebi, Ebu Abdullah Šemsuddin Muhammed b. Ahmed ez-Zehebi (umro 748. h.g.), *Težkiretul-huffāz*, Darul-Kutubil-'ilmijje, Bejrut, T1, 1419. god.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	5
VJEROVANJE SLJEDBENIKA SUNNETA	13
OBAVEZA JE SLIJEDITI KUR'AN I SUNNET	13
VJERUJEMO U SVA ALLAHOVA SVOJSTVA	14
VJERUJEMO DA ALLAH IMA RUKE	14
NE ULAZIMO U KAKVOĆU SVOJSTAVA	15
ALLAH JE UZVIŠEN IZNAD ARŠA	16
SVA STVORENJA SU U ALLAHOVOM POSJEDU	17
ALLAHA NE OPISUJEMO MANJKAVIM OSOBINAMA	18
VJERUJEMO DA ALLAH IMA LICE, VID, SLUH ITD.	20
ONO ŠTO ALLAH ŽELI BIVA	21
KUR'AN JE ALLAHOV GOVOR I NIJE STVOREN	22
ALLAH UPUĆUJE NA PRAVI PUT KOGA HOĆE	24
DOBRO I ZLO JE PO ALLAHOVOJ ODREDBI	25
ALLAH SILAZI NA ZEMALJSKO NEBO	26

VJERNICI ĆE VIDJETI ALLAHA NA AHIRETU	26
IMAN JE GOVOR, DJELA I SPOZNAJA	30
NE PROGLAŠAVAMO MUSLIMANE NEVJERNICIMA	31
POSTOJI RAZLIKA IZMEĐU IMANA I ISLAMA	33
VJERUJEMO U ŠEFA'AT NA SUDNJEM DANU	35
VJERUJEMO U HAVD I MIZAN	36
VJERUJEMO U OBRAČUN	37
NE TVRDIMO ZA POJEDINCE GDJE ĆE OKONČATI	37
VJERUJEMO U KABURSKI AZAB	39
ZABRANJENO JE VODITI RASPRAVE O KUR'ANU	42
POTVRĐUJEMO HILAFET PRAVEDNIH HALIFA	43
ISTIČEMO VRIJEDNOSTI I ODLIKE ASHABA	47
OBAVLJAMO DŽUMU ZA GRJEŠNIM IMAMIMA	51
BORIMO SE UZ VLADARE PROTIV DIN-DUŠMANA	52
DOVIMO ZA VLADARE DA SE POPRAVE	52
NE DIŽEMO POBUNE PROTIV VLADARA	53
NAPUŠTAMO BORBU U VREMENIMA FITNI	54

BORIMO SE UZ PRAVDU PROTIV POBUNJENIKA	55
U DŽENNET SE ULAZ ALLAHOVOM MILOŠĆU	57
ALLAH JE STVORIO ŠEJTANE	58
SIHIRBAZ JE NEVJERNIK	59
UDALJAVAMO SE OD NOVOTARIJA I OSTALIH GRIJEHA	60
NE OGOVARAMO DRUGE MUSLIMANE	60
DOZVOLJENO JE OGOVARATI NOVOTARE	61
IZUČAVAMO ŠERIJATSKO ZNANJE	62
DRŽIMO SE DŽEMA'ATA MUSLIMANA	64
UDALJAVAMO SE OD NEZNALICA	65
SVI SE ČVRSTO DRŽIMO ALLAHOVOG UŽETA	66
KRAJ POSLANICE	67
BILJEŠKA O AUTORU	68
KORIŠTENA LITERATURA	72
SADRŽAJ	80

Islamski učenjaci su još od vremena prvih generacija pisali djela o ispravnom vjerovanju. Neka djela su obimnija i opširnija, druga pak kraća i sažetija, a sve u cilju da se narodu pojasni i prenese ono vjerovanje koje su muslimani s generacije na generaciju naslijedili od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih plemenitih ashaba, radijallahu te'ala anhum.

Izrazito je mnogo djela u kojima je pojašnjeno vjerovanje sljedbenika glavnog toga islama ehliš-sunneta vel-džema'ata i u tom smislu, jedno od bitnih i korisnih djela je kratka poslanica *Tatikat ehliš-sunne / Vjerovanje sljedbenika sunneta* hafiza Ebu Bekra el-'Isma'ilija, Allah mu se smilovao. Djelo Vjerovanje sljedbenika sunneta, iako je obimom sažeto, ipak u sebi nosi veoma bitna značenja i neophodna tumačenja u pogledu ispravnog i dosljednog razumijevanja islamskog vjerovanja.

Ako uzmemo u obzir da muslimani danas žive u vremenu velikih smutnji i obmana, veoma je bitno da im se dostavi autentično vjerovanje koje je ulema ehliš-sunneta vel-džema'ata ljubomorno čuvala kroz historiju islama. Primjer toga je ova poslanica koja je pred nama, a koja je napisana prije nešto više od 1000 godina. Dakle, ovo djelo izravno spaja kraj ovog ummeta s njegovim početkom i posljednje generacije s prvim, a o vrijednosti takvog štiva suviše je govoriti onima koje je Allah, dželle šanuh, nadario zdravim razumom i ispravnim rasuđivanjem.

Vjerovanje prvih generacija koje nam je zapisao i sačuvao imam el-'Isma'ili, r.h.m, prenijeli su, spomenuli i pohvalili mnogi islamski autoriteti u svojim djelima. Uzmimo samo za primjer Ibn Kudamu el-Makdisija, šejhul-islama Ibn Tejmijju, hafiza ez-Zehebija, Ibn Redžeba, hafiza Ibn Hadžera el-Askalanija i druge, a to dovoljno govori o bitnosti ove poslanice, ali i o njenoj autentičnosti.

Amir Smajić